

Plaiuri Săcelene

Revistă editată de Asociația "IZVORUL" - Săcele,
înființată în anul 1922 și înregistrată
la Judecătoria Brașov,
sub nr. 15553/8.03.1994
Președinte de onoare Ec. Dumitru Voinea

V R E M

să răscolim trecutul celor ce-au cutreerat pământul românesc
să înfățișăm *prezentul* văduvit de *măreția trecutului*
să despicăm drum nou prin vremuri *Săcelelor* de mâine și
să contribuim cu toată puterea noastră de muncă tinerească
la ridicarea acestor plaiuri mocănești

VICTOR TUDORAN
Plaiuri Săcelene, 1934

REPREZENTANȚI
AI "IZVORULUI" LA
DEPUNEREA DE
COROANE CU
OCAZIA ZILEI DE
1 DECEMBRIE 2019

OASPEȚII DIN
BASARABIA,
ÎN CURTEA
MUZEULUI
ETNOGRAFIC
SĂCELE

Plaiuri Săcelene

apare trimestrial

MEMENTO

“După ce o veți citi, păstrați revista în casa voastră. Oricând o veți găsi, vă va face plăcere, fiindcă vă reamintește oameni și locuri scumpe vouă și părinților voștri.”

Cuprins

In memoriam

DIN MEMORIILE LUI ION V. MOȚOI, UNUL DINTRE PRIMII DESCĂLECĂTORI ÎN DOBROGEA DUPĂ RĂZBOIUL DIN 1878, <i>Eufrosina Mironescu</i>	3
CENTENARUL INSTALĂRII ADMINISTRAȚIEI ROMÂNEȘTI ÎN JUDEȚUL BRAȘOV DUPĂ MAREA UNIRE, <i>Ioan Vlad</i>	7
DOUĂ BIOGRAFII DE SĂCELENI IUBIȚI ȘI APREȚIAȚI ÎN DOBROGEA, <i>Horia Bârsan</i>	12

Cultura

LIVIU REBREANU – 75 DE ANI DE LA MOARTE (1885 – 1944), <i>Florica Lupu</i>	13
CE ESTE HRAMUL UNEI BISERICI?, <i>Raul Șerban</i>	14

Opinii

EGOISM ȘI EGOLATRIE, <i>Nicolae Munteanu</i>	16
--	----

Actualitatea

EMOȚIONATĂ ÎNTOARCERE ”ACASĂ”. SE REÎNNOADĂ ISTORIILE, <i>Horia Bârsan</i>	17
DOI NOI CETĂȚENI DE ONOARE AI MUNICIPIULUI NOSTRU, <i>Redacția ”Plaiuri Săcelene”</i>	19
ȘTIRI SĂCELENE, <i>Redacția ”Plaiuri Săcelene”, Primăria Săcele, saceleanul.ro</i>	20
FESTIVAL SPORT MONTAN SĂCELE / PRODUCȚIE DE FILM ITALIANĂ FILMATĂ LA SĂCELE, <i>Mădălin Iacob</i>	22

PAGINI DE MONOGRAFIE

DIN MEMORIILE LUI ION V. MOȚOI

UNUL DINTRE PRIMII DESCĂLECĂTORI ÎN DOBROGEA DUPĂ RĂZBOIUL DIN 1878.

N. R.: Avem plăcerea să supunem atenției cititorilor noștri câteva pagini dintr-un inedit jurnal pe care l-a ținut Ion Moțoi¹, unul dintre mocanii săceleli care s-au stabilit în Dobrogea imediat după alipirea provinciei la România, după Războiul de Independență. Paginile propuse au fost publicate de fiica lui Ion Moțoi, Eufrosina Mironescu, în revista "Analele Dobrogei", nr. X/1929, la paginile 299-330, și constituie o edificatoare mărturie despre rolul avut de mocanii săceleli la dezvoltarea economică și socială a Dobrogei.

„**M**-ați tot întrebat, cum de ne-am îndurat să părăsim la 1879 -1880 Basarabia, unde aveam o așezare bună și să venim în Dobrogea cea pustiită de necaazurile unui război!

Iacă, ne-am îndurat, dragilor, căci și alții mai pricepuți decât noi ne-au îndemnat ...

Statornici nu eram nici în Basarabia. Familiile noastre erau rămase în Săcele, trăind viața patriarhală de pe vremea aceia - și numai noi, bărbații, plecam unde ne găsim loc de așezat și hrănit turmele. Doar primăvara porniam caravane de căruțe cu "coviltir" și ne mai aduceam și parte din ai casei, cari împărtășiau o lună, două, traiul nostru de nomazi. Mă mai întrebați de ce plecam din Săcele tocmai în Basarabia. Păi, p'acolo n'aveam noi Românii pământ și nici pășune cu arendă nu prea găsim și ... eram și persecutați tare de Unguri pentru ideile noastre, că eram naționaliști aprinși ca orice tineri. Nu toți treceau în Basarabia - mulți găseau pășune bună și destulă prin „Țara românească”, prin părțile Focșanilor, Bârladului, Brăilei și chiar în Dobrogea.

Pe vremea când se pregătea războiul din 1877, taică-meu, Vlad Moțoi, ținea în arendă moșia Sărata de pe lângă Leova - moșia Conului Mihai Kogălniceanu. Se'nțelege, cu el la un loc eram și noi, feciorii lui, adică eu și nenea Voicu. Cum s'a făcut pacea după războiul cu Turcii, "Conul Mihalache", cum îi ziceam noi, ne-a chemat și ne-a zis: „Măi băieți, bun aur îmi aduceți voi ca arendă, dar mă lipsesc de el. Haideți după mine în Dobrogea și de vă va fi rău, eu vă dau pe gratis moșia mea. Sunteți isteți - vreau să vă procopsesc. Mergeți în Dobrogea că se dă pământ ieftin ca de pomană”.

Moș Vlad i-a răspuns : „Coane Mihai - eu sunt om cu rânduieli bătrâne - mă mișc greu - ducă-se ei, cei tineri, că au viața înainte ... Eu m'oiu întoarce la bârlogul bătrânesc, în Săcelele neamului meu ... Să'ncerce ei . . . că tot o fi mai bine pe pământ cu stăpânire românească decât la streini. Eu am dus jugul a două neamuri, că de am fost la Săcele, ne-au asuprit Ungurii, de am cutreerat Basarabia, nu ne-au ținut pe brațe Rușii. Ducă-se ei cu D-zeu și trăiască sub cerul libertății până s'o îndura Prea Sfântul și de Ardealul nostru” ...

După multă chibzuială și neliniște am început a ne deprinde tot mai mult cu gândul plecării. Ne era greu să-l lăsăm și pe bătrân - dar la nădejdea că vom avea și noi pământ al nostru, simțiam o mare bucurie și un îndemn care nu ne-a mai dat răgaz. Am despărțit dar în trei gospodăria bătrânească dela Sărata și am început pregătiri de ducă.

Se'nțelege că întâiu am plecat noi, frații, să cercetăm cam ce fel or fi locurile și cam pe unde ne-am putea aciui. Conu Mihalache Kogălniceanu - fie-i pomenirea bună - ne spusese : „Măi, tinerilor, ascultați-mă. Cât îi Dobrogea de mare, cutreerați-o și unde v'o plăcea, așezați-vă. Așa vremuri n 'o să apuce neam de

neamul vostru. Cumpărați pământ cât de mult și o să mă blagosloviți.”

Și ... am plecat. Până pe la Hârșova mai fusesem noi - că-l pusese odată pe taica acolo un turc la butuc și ne-am dus de l-am scos - dar mai încolo nu. Am umblat zile dearândul cutreerând județul Constanța de azi. Cât vedeai cu ochiul, văi, dealuri, câmpii - ne gândiam cu neîncredere că ar putea fi la alegerea noastră. Printre lumea de aici era zarvă ca după război și ca atunci când pe un loc se schimbă stăpânirea. Întâlniam caravane de Tătari, cari întristați părăsiau satele cu calabalac trântit în câte o căruță, cu câteva vitișoare mai moarte de slabe,

coloniști, cari ca și noi cutreerău ținutul în căutarea unui loc de așezare, apoi soldați, țărani români voioși că au scăpat de jugul turcesc, dar sărăciți de război. Nu le venia să creadă că pot acum răsufli în voie aerul libertății și erau bucuroși; când ne vedeau pe noi îndoiala lor se clătina.

Pretutindeni cercetam cam ce fel de trai ne-ar putea aștepta - unii ne încurajau, alții ne înspăimântau. Mai ales Bulgarii ce-i întâlneam ne dădeau informații greșite și ne priveau mai cu dușmănie decât Tătarii. Mi-aduc aminte că am întâlnit o caravană de Bulgari cari plecau cu căruțe încărcate și vite. Ei ne-au spus că pleacă în Bulgaria din cauza sărăciei pământului dobrogean, a vânturilor și a secetei. Mai târziu am aflat că jefuiseră pe niște Tătari chiaburi pe cari războiul îi prinsese duși și cărau prada la neamurile lor din Bulgaria.

După primul drum n 'am înțeles mare lucru, nu știam unde să ne alegem locul. Erau, ce-i drept, câmpii frumoase, dar pentru noi șesul nu însemna grâu, ci pășune. Parcă ne cuprinsese o întristare și o mare grijă. Era trecerea cam mare - dela Basarabia înverzită la Dobrogea uscăcioasă, cu sate arse, cu câmpul plin de ciorlani, cu Tătari amărâți . . . trăind în sate urâte, fără nici o verdeață.

Îndemnul nostru nu prea avea pe ce prinde rădăcini.

Ne-am dus la Conu Mihalache și i-am spus:

-, „E pustie și sărăcicioasă țara unde ne mâni, Cucoane!”

- „Lasă c' o veți înflori voi, Mocanii !”

Și iar ne-a luat la gură cu mutatul și iar ne-a vrăjit cu graiul lui convingător, că ne vorbea cu ochii în lacrimi și ne spunea:

-, „Ferice de voi și copiii voștri că veți prinde zile mari din viața neamului nostru. Păcat că-s bătrân ... și-s și cam amărât”.

De ce o fi fost amărât nu știu, dar de convingător nu mai era altul ca el. Ați văzut că în casa noastră portretul Conului Mihalache era la locul de frunte că nu l-am putut uita ce suflet mare era. Eu cu mâna mea am scris în josul portretului: ”Într-adevăr, ne-ai fost tată!”

În sfârșit, la al treilea drum am poposit la Cernavodă. Acolo am întâlnit mulți Mocani de prin Săcele, veniți ca și noi în cercetare. Ne-am comunicat unii altora impresiile și, cu cât ne sfătuia mai mult, cu atât nu știam ce s-alegem, mai ales că fiecare păstra taina vre-unui loc bun de care auzise sau pe care-l văzuse. Către seară mâncam la un han. La o masă vecină cu noi stătea un grup de viitori coloniști și discutau cu aprindere. Între ei erau doi care păreau a fi cunosători ai locurilor. Bănuiesc că erau ingineri hotarnici din ”țară” trimiși poate să mai deslușească grupurile de nedumeriți.

Ei îndemneau pe cunoscuții lor cam pe unde ar fi mai bine

¹ Născut la Săcele în 1848, mort în Constanța în 1916

să-și aleagă loc.

Noi trăgeam cu urechea și ne făceam semne, iar după ce ne-am fixat bine despre ce locuri vorbesc ei, ne-am sculat de la masă, am ieșit afară, am încălecat pe armăsarii noștri basarabeni și p'aci ni-e drumul. Ne-am îndreptat spre locul arătat, am ieșit a doua zi în valea Tașpunarului, unde am dat de un sat Tătăresc urât tare, am început a cerceta – Tătarii nu ne înțelegeau vorba – dar am găsit și o târlșoară românească. De acolo am aflat că o duc greu cu apa. Am trecut înainte pe valea râului Chiorcișmé. Pustiu și cenușă, dar câmpii frumoase, întinse.

-Să ne oprim aici, măi Niță, zice nenea Voicu, că-i șes bun și iacă și-o fără de delușean cât să-mi privesc herghelia și s'auzim fluierul ciobănesc ca de după deal.

-Să ne oprim, frate, și D-zeu cu noi! Îi răspunsei eu îndândurată.

-Ce stai pe gânduri, mă?

-Mă întreb dacă ceasul acesta e cel bun sau cel rău din viața noastră.

-Bun, măi, rămânem aici.

Am plecat la Conul Mihai.

-Ați ales, descălicătorilor?

-Ales, Coane Mihalache.

-Bravo, băieți, să trăiți! Și ne-a sărutat. De acum plecați și vă porniți turmele și D-zeu să fie cu voi. Cât despre mine, eu vi-s tată.

Și tată ne-a fost. El ne-a învățat ce și cum să facem să ne întărim stăpânirea pe locul ales și ne-a dat multe sfaturi.

Ne-am întors cu sufletul plin în Basarabia. Am lăsat pe bătrân să mai facă arendă Kogălniceanului, ne-am rânduit familiile din Săcele pe o lipsă a noastră mai îndelungă, ș'apoi ne-am rupt turmele din ale bătrânului și am plecat.

Lung și greu drum am mai făcut! Pornisem cu zece mii de oi, herghelie de cai, cireadă cu tărhat în care mari mocănești cu ciobani strașnici. Toți călcam îngrijați - parcă și vitele erau îngrijorate: „Unde ne duceți?”

Când am ajuns la Reni, gata să trecem Dunărea, haită că nu se poate, că așa și pe dincolo, că n'avem nu știu ce formalități împlinite. Ciuda noastră era mare. Să stai în drum cu atâtea vietăți ... Și erau vremuri nesigure pe atunci. Își rupeau ai dracului ciobani cârdușii unii dela alții, de nu știai dincotro să te aperi, că erau mulți oieri ca și noi grămădiți la Reni. Intr'o noapte au fost atacați ciobanii noștri și li se rupsesse dintr'un cârd un număr de oi. A doua sau a treia zi au găsit în niște turme o parte din ele.

Peste vreo două, trei zile - cum stam în așteptarea unui răspuns - am făcut noaptea o inspecție să vedem de nu dorm ciobanii. Dar de unde! Ei ședea într'o vale la un foc mare și învățau niște frigări.

- Ce-i cu voi, măi Trică?

- Ce să fie! E bine, mâncăm niște rinichi.

Pasă-mi-te, haiducii noștri pedepsiseră pe cei ce le furaseră lor oile, rupându-le din cârd vre-o sută de oi, de le mâncau numai rinichii ... Noi eram necăjiți. Bănuiam că oprirea aici e vre-o combinație ca să ne întârzie și să ne prindă alții locurile. Nu era mult telegraf pe vremea aceea, dar noi tot am isbutit a da Kogălniceanului o telegramă, după răspunsul căruia ni s'a dat drum deschis. Această telegramă suna cam așa, pe cât mi-aduc aminte: „Suntem aici la Reni cu zece mii oi, herghelia și cireada, dar ne e oprită trecerea. N'avem hrană pentru vite; vă rugăm descurcați-ne”. Semnată: Frații Moțoi.

Știu că telegrama se păstrează în arhiva Statului; că odată, mai târziu, având nevoie să dovedim averea cu care am venit, am găsit-o și ne-am folosit de cuprinsul ei.

În fine, după multă abatere, am ajuns la locul cu norocul! Ce vremuri de grijă și de nesiguranță. Noroc c'aveam ciobani buni și câini amarnici!

Am prins dar a ne face adăpoaste pentru noi și vite - cu mare greutate că n'aveam ce ne trebuia și nici sate în jurul nostru dela care să luăm vreo deslușire ori vreun ajutor. N'am să uit cât oi trăi mândria ce mi-a umplut sufletul când am împânzit locul cu turmele și vitele noastre.

De acum, gândiam noi, aurul pe care-l căram Kogălniceanului - ca arendă - ne-a rămâne nouă să trântim aici niște gospodării ardelenesti, care să rămână pildă celor ce vor urma nouă. Aveam o poftă de muncă și o nerăbdare de a ne vedea așezați, de nu se poate închipui.

La o jumătate de km de târlele noastre era Chiorcișmé, un rest de sat tătăresc, sat care mai dăinuește și astăzi, rămas pur tătăresc. Trist și urât sat. Trăisem noi bine în Basarabia, în satele frumoase românești ... așa de românești pe vremea aceea ... dar aci ni se nfundase. Veniți dela săcelencile noastre frumoase, dela basarabencile svelte și ... când am dat cu ochii de tătăroaicele cu fața lată, ochii pieziși, buzate, speriate și urât îmbrăcate, am avut impresia că ne pedepsește D-zeu de niscaiva inimi frântă ce lăsasem în urma noastră. Auzisem noi dinainte că ele se ascund să nu fie văzute de bărbați și taina aceasta ne gâdila sufletul. De, ne gândiam, or fi frumoase și Tătarii le tem, că uite nici noi nu eram chiar de lepădat. Ehe! ... doar și prin sus și prin jos de Leova și Cahul aveam cântec:

”Un' te duci tu Nițșor ?

Pe din deal de Prutișor

Să-mi vād mândra bālăioară

Prinsă' n salbă gālbioară.

- Nu te duce, Nițșor,

Prutu-i lat ș' amăgitor;

Vin la casa de din vale

Un' te-așteaptă mândra' n cale.

„Omu”-i dus înspre Rusia

Strânge-l-ar pe loc pustia

Să rămân cu' n voinicel

Frumos, mândru, sveltșor

Cum ești tu, măi Nițșor!”

Când ne-am convins cât sunt de urâte Tătăroaicele noastre, am zis:

„-Aici ni s'a nfundat, măi nene Voicule ... și ...Săcelele-departate ...”

Dar eram prea îngrijorați de alte nevoi, încât dela o vreme ne-am bucurat că le țin Tătarii ascunse să nu le mai vedem!...

Mai marele satului lor se numia „Ciorbargiu”. Dela el am aflat că Chiorcișmé își poartă acest nume dela o inundație, o revărsare de apă, în fine care, spunea el, a fost stăvilită cu arari (saci mari) de lână. Deci numele ar însemna „cișmeua înfundată”. Povestea lui ne-a dat să gândim că și altădată au trăit p' aici oieri și ne-a părut bine de loc prielnic. Acesta ne-a primit cu resemnare și mulți ani cât am trăit noi, am dus casă bună cu întregul sat. De altfel, ei spuneau totdeauna că sunt mai mulțumiți cu administrația românească decât au fost cu cea turcească. Recunoșteau că Românii nu-i socotesc drept dușmani, dimpotrivă, îi tratează egal ca pe coloniștii așezați prin prejurul lor. Învățaseră foarte bine românește unii din ei, cei tineri, și erau tare mulțumiți de stăpânirea cea nouă.

De felul lor erau oameni habotnici, îndărătnici, dar erau supuși și cinstiți. Satul lor era strașnic de urât - ca și ei. N'am putut face mai nimic bun acestui sat nici în cei 35 de ani cât am muncit alături. Mi-aduc aminte câtă rezistență au pus când i-au executat să-și scoată movila - dealul aș putea zice - de gunoi din mijlocul satului. Au zis că pe acea movilă își plâng morții. Într-o primăvară le-am dus în sat o căruță de var cu intenția de a-i pune să-și văruiască casele, care fiind numai luite, dădeau satului o înfățișare de jale.

M-am adresat „corbagioaicii” ca să facă îndemn să înceapă ea prin a-și văruia casa. Mi-a răspuns disperată: ”Nu se poate, nu se poate, vrei spus lume, la corbagioaica este amant?” Și n’a fost posibil s’o conving.

Într’un rând, satul acesta a fost atacat de banda de hoți a lui Bălan, care voia să jefuiască pe un Tătar bogat numit Sefer. Când am auzit în miez de noapte pocnituri de pușcă, ne-am trezit oamenii și, crezând că suntem noi atacați, ne-am luat, cari aveam, puști, cari nu, bâte și ne-am îndreptat spre partea de unde veniau pocniturile. Am tras și noi și deodată auzim: „Dați măi foc la foc, că-i pușca lui Moțoi”.

Am aflat mai pe urmă la proces că Bălan fusese herghelie pe la noi și d’aia mi-a cunoscut arma.

Noi am reușit să-i gonim; eu însă m’ am ales din această vitejie ... cu un glonț în cotul mâinei drepte, care de atunci mi-a rămas țepănă; iar guvenaul, ca să încurajeze probabil apărarea reciprocă, mi-a dat pe restul vieții mele o „recompensă națională”.

Dar abia ne făcusem oleacă de orânduire și mereu ne treziam cu alți coloniști peste noi. Aveam aduși din Basarabia niște cio-bani ortomani, deștepți și voinici, haiducoși cum s-ar zice și-i dresasem cum să facă să îndepărteze pe cei cari se vor apropia de locurile noastre.

De acum, începeam a ne apăra cu îndârjire valea și tot felul de mijloace întrebuințam să ne scăpăm de nepoftiți. Pe unii îi alungam cu forța, nu-i lăsam să-și descarce bagajele, îi amenințam, le făceau oamenii noștri necazuri de pleac unde vedeau cu ochii. De aceia în jurul și apropierea noastră s’ au putut forma mai târziu sate.

Mi-aduc aminte când poposiseră Petcu Sasu cu turmele pe Valea Tașpunarului. Și-a descărcat carele gata să se așeze acolo. Deși era mai departe de noi, totuși nu ne convenia așezarea altuia tot cu turme multe, fiindcă de pe valea aceia noi cosiam fânul și-l aduceam cu carele la târlele noastre.

I-am spus noi că-i greu de apă acolo, lucru care era adevărat și motiv pentru care nici noi nu ne opriserăm acolo. Dânsul nu ne-a crezut, bănuind că vrem să-l vedem plecat de prin părțile noastre. A pus dar de a săpat un puț sau două și atât de adânc au săpat încât nu se mai vedeau săpătorii și de apă tot n’au dat. Rămăsese de pomină puțul lui Petcu Sasu, care, descurajat, și-a încărcat calabalâcul și, luând negăsirea apei ca un semn rău, a plecat cu turmele spre Caramurat, unde s’a stabilit definitiv. Pe semne acolo-i fusese locul cu norocul!... Tot în acel timp au mai venit și alții de ai noștri: Ion Tomoșoi la Erchesek; Neculai și Alexe Roșculeț la Terzichioi, Nistorii la Râmnic și Casimcea etc. Dar aici norocul nostru face un popas, căci oile noastre, deprinse cu iarba și apa Basarabiei, când au dat de iarba dobrogeană s-au întristat, apoi n’ au mai mâncat, s’au îmbolnăvit și cu sutele au murit de cărceag. De iernat le iernam nu se putea mai greu.

Disperarea noastră era de nedescris.

- Cine ne-a adus aci? Ce minte proastă să ne luăm după povești boerești! Ce ne facem . . . Ce ne facem?! Asta era acum tânguirea noastră cu care ne-am dus la Conul Mihalache.

- Cucoane, ne-am nenorocit! Ne mor oile cu sutele... plecăm îndărăt cu ce mai avem, că rămânem și fără astea!

- Nu fiți copii, măi fraților, puneți mâna pe plug. Sunteți voinici, sănătoși, tineri, harnici; arați, semănați și culegeți! Nu vă descurajați așa repede, că viața-i făcută din încercări. Acela e om care înfruntă nevoile. Nu părăsiți locurile, că vi le vor lua alții și veți regreta.

- Dar noi n’am făcut plugărie, Cucoane, nu ne pricepem.

- O să vă pricepeți, că nevoia-i dascăl bun; o să vă mai ajute și statul și când îi da voi de rodul pământului, n’o să vă mai lăsați de el!

Am plecat dela dânsul mai încurajați. Dacă am văzut și am văzut că vremea trece și altă scăpare nu-i, ne-am luat în anul

următor de plugărie.

Când am răsturnat prima brazdă, a fost de cenușă (arsese satul și împrejurimile în timpul războiului) și am oftat adânc; dar de acum trebuia să ne luăm de treabă, că în Basarabia nu ne mai puteam întoarce. Se mai deprinseseră și oițele noastre cum ne deprinsesem și noi și, mai necăjiți, mai veseli, ne-am socotit pe veci statorniciți aici.

Acum ne făcusem gospodării mai bune, coseam fânul de pe cât pământ voiam și cu nădejdea în D-zeu, am dus-o înainte. La vreo șase ani dela venirea noastră au început a se aduce coloniști, țărani ialomițeni și brăileni, mai ales brăileni și i-am încurajat de s’ au așezat în jurul nostru. Înțelegeam noi avantajul de a avea sate împrejur și stăruisem mult pe la prefect să ne îndrumeze coloniști și înspre noi. La 2 Km de noi s-a format satul Chiorcișmé după numele satului tătarăsc de care am pomenit. Românii n-au vrut însă să se așeze lângă ”lighioi” cum le ziceau ei Tătarilor, ci și-au format satul la un km departe de ei. Se făcuse dar Chiorcișmea românească; iar vechii așezări tătarești îi ziceau scurt „Satul tătareșc” sau, ”La Tătari”; de fapt ei făceau parte tot din Chiorcișmé.

Coloniștii ăștia tare erau amărâți și săraci; însă nădejdea că de acum bucata de pământ muncită va fi a lor, le da tăria să suporte greutățile unei desrădăcinări.

Când ne-am strâns mai mulți necăjiți la un loc, viața parcă ne păru mai bună.

Erau între ei mulți oameni cumsecade cu cari ne-am înțeles dela început, dar erau și răutăți și cârcotași unii din ei. Noi eram oarecum așezați, eram și oameni cu stare, mai pricepuți, cunoscuți de autorități, am reușit îndată să ne impunem, iar ei s’au lăsat povățuiți și ajutați de noi. Ca orice coloniști, unii s’au așezat în bordeie, alții au adus din bălți nuiiele, le-au împletit și au făcut pereți de case lipite cu pământ. Au trăit la început ani grei și au avut mare noroc cu noi. La miazănoapte de noi s’ a format satul Saragea.

După câțiva ani au mai prins la oleacă de stare și au început a-și face case mai ca lumea. Atunci am intervenit eu cu un plan de aliniere și am luptat mult cu îndărătnicia lor. Mai scăpasem noi de așa zisele „soiuri rele”, de cârcotași, că le făcusem de ducă din primul an al venirii lor. Dorința și interesul nostru era să avem lângă noi sate frumoase cu oameni chivernisiți. Le-am vândut și lor oi, le-am îmbunătățit rasa cailor și le-am fost la îndemână la nevoie. Ni i-am făcut fini și cumetri, botezând și cununând, ca să ni-i apropiem. La urmă, ca să mă pot impune, m’am dus la prefectul de atunci și i-am cerut să mă facă primar, ca să pot face treabă bună cu forța, acolo unde nu izbutesc cu binele.

Am fost primar vreo 32 de ani și mă mândresc cu asta, căci am putut face multe lucruri bune. Buna mea grijă a fost să nu se oploșască în satul Chiorcișmea, din care făceau acum parte și conacele noastre, oameni bețivi, leneși, intriganți, secături cum s-ar zice, cari ar fi putut fi exemplu rău și sămbure de zavistie printre ceilalți. Pe care-l dovediam hoț, ticălos îl porniam cu forța din sat și scăpam de el.

Comuna Tașpunar, peste care eram acum primar, cuprindea patru cătune: Tașpunar, Chiorcișmea, Saragea și Bălțăgești. Din Tașpunar, unde era și reședința comunei, n’am putut face mai nimic. Era și departe de noi, avea o așezare proastă. Românii s’au alăturat cu Tătarii găsiți acolo. (Tașpunar pe limba lor înseamnă ”Puțul de piatră” - pe semne unde era așa de greu de dat peste apă în sat). Parcă și Românii împrumutaseră nepăsarea tătarească. Destul că am stăruit mult și am putut muta mai târziu reședința comunei în Chiorcișmea.

Bălțăgești, sat românesc, așezat sub poalele dealurilor cu același nume, fiind așezat pe un loc pietros și accidentat, departe de șosele, n-a luat dezvoltarea dorită de mine.

Din Chiorcișmea și Saragea am isbutit însă, cu munca

noastră și a consătenilor, să facem două sate cu care se poate făli jud. Constanța. Ele au fost mândria mea de primar și în special satul nostru Chiorcișmea.

După o serie de ani buni în satele acestea, mai toate casele erau acoperite cu tablă, cu ferestre mari, cu grajduri cumsecade și pătule bune, ba chiar cu pomi și legume. Am luptat și am întrebuințat fel de fel de mijloace; m'au sprijinit mult și autoritățile care, înțelegând intențiile mele, m'au ajutat totdeauna.

Ți-era mai mare dragul să vezi la nunți flăcăi călări pe cai frumoși sau căruțe dobrogene înflorite, trase de căiuți dolofani și bine îngrijiți, ducând nuntași mulțumiți de soarta lor.

Ne-am făcut școală și biserică, cred că printre primele sate, și mai mult cu propriile noastre mijloace decât cu ajutorul statului. Casele frumos aliniate, cu plantații împrejur, cu acareturi așezate cu rost, cu drumuri largi și drepte, cu oameni harnici și economi (mulți aveau depozitați bani la bănci), iubitori de învățătură, toate astea fac ca satul nostru să fie un sat de frunte, care a devenit el singur comună. Cred că satul Chiorcișmea a fost printre primele sate căruia, ne mai ajungându-i sala de clasă, a închiriat un local vecin, pentru o nouă sală de școală.

După ce au prins la stare bună, ce întrecere pe „cojanii” noștri, Doamne, Doamne!

Din zori până în noapte munciau și ne miram noi de unde scot boerii dela oraș vorba că țăranul e leneș și bețiv, când ai noștri erau în stare să doarmă pe câmp numai să poată începe mai de noapte munca. În sat pot afirma că n'avem nici un bețiv decăzut. Ani de-a rândul n'a fost decât o cârciumă făcută de mine mai ales pentru ca oamenii să-și procure articole de băcănie de prima necesitate. Clienții la băutură îi formau, de primăvara până toamna, muncitorii aduși de noi la munca câmpului. Aceia erau streini de locurile noastre: ardeleni, buzoieni, brăileni, chiar și sârbi, că din satele noastre rar găsiai la vremea aceea om la muncă cu ziua. Fiecare lucra pentru el.

Duminica se strâneau la horă și se mai cinstiau oamenii, dar peste săptămână rar vedeai vreun întârziat pe lângă teigheaua cârciumarului.

Aveam în Saragea și Chiorcișmea mulți săteni cari-și măriseră proprietatea dela 50 ha în sus, cumpărând „tapiuri” dela Tătari. Băieților buni la învățătură le făceam rost de dus la școli mai departe - și chiar cu „burse, dobrogene” pe la București; serbările naționale în satul nostru erau prilej de bucurie. Elevii și întregul sat petreceau voioși în zilele de isbândă ale neamului românesc.

Le făcusem și un fel de educație, unde inițiativa privată ocupa un loc de frunte. Când aveam de făcut ceva de interes general, alegeam o zi în care știam că-s oamenii p'acasă, trăgeam clopotul la biserică - lumea știa semnalul. Ne strâneau așa la sfat și puneam la cale treburile bune și folositoare tuturor. Toamna scârțâiau carele cu lemne la poarta școalei, la biserică și la primărie.

Școlăreii noștri n'au prea știut ce-i frigul, nici ce'nseamnă lipsa de cărți. Învățătorul - care este și finul meu - de mult mi-a făcut cor la biserică și șezători în sat și le cetia și explica oamenilor veștile de prin gazete și articolele din revista „Albina”.

Orice îmbunătățire de ordin general se făcea cu contribuția satului, de aceea satul ajunsese o pildă de bună rânduială. Mi-este drag, parcă face parte din propria mea gospodărie.

Noi însă n'am făcut ca boerii lui Moș Ion Roată, ci am pus umărul și la bine și la rău și la greu și la ușor. Gospodăria noastră, a „Fraților Moțoi”, cum ne ziceau streinii, a „Mocanilor” cum ne ziceau țăranii noștri, poate fi model de rânduială și bună întreținere și a și fost, că s'au luat și alții după noi.

Am îndurat mulți ani de secetă, dar am avut și ani de

belșug. Ocupația noastră de căpetenie a devenit agricultura; cultivăm amândoi frații peste 2000 de ha; pentru pășune mai închiriem din bălțile Dunărei sau pornim cărdurile pe unde aflăm că e iarbă mai bună, acum plătind arendă, negreșit.

Nu mai avem așa de multe oi. Prin 1915, când scriu aceste rânduri, mai avem amândoi vreo 5000. Folosul ce-l avem dela ele este redus acum și le ținem greu, că nu mai avem ciobani buni. S-a stricat sămnânța ciobănească, noroc că ne mai trăiesc vreo 4-5 din cei cu cari am venit din Basarabia și cari duc greul cu povețele și autoritatea lor pe lângă cei tineri.

Acum ne-am îndulcit la agricultură și ne sfătuisem de mai multe ori să le vindem, că mai nu înțelegem nimic de pe urma lor. Însă nu ne-am îndurat! ... Fără sunetul tălângii și al fluierului ciobănesc viața ne-ar părea pustie și le ținem din dragostea de ele moștenită din strămoși. Nu mai este vremea dela 1880 când cutreeram cu ele Dobrogea de ajungeam până la Tekirghiol și Mangalia. Le dam ciobanilor hrană pe 2-3 săptămâni și se amăgeau după iarbă bună prin depărtări. Herghelia de cai basarabeni a fratelui Voicu a alimentat multă vreme armata din județul nostru.

Când mă duc cu mintea îndărăt cu treizeci de ani la câmpia pustie ce am găsit și când văd azi înflorind satul și conacele noastre cu vii și planlații pe întinderi de hectare, mă gândesc câtă muncă și sbatere a cerut viața în acest șir de ani și cât de profetice au fost cuvintele Kogălniceanului: „Veți înflori locurile, voi Mocanii”. Și adevărat a fost. Unde s-au așezat Săcelenii noștri au făcut conace frumoase, au ajutat satele lor cu bani și povață și s'a cunoscut ceva depe urma noastră.

Pot spune cu mândrie că noi, Mocanii, am dat Dobrogei strălucirea. Am meritat încrederea ce ni s'a arătat când ni se spunea: „Cât e Dobrogea de mare e a voastră - alegeți” ... Noi am format elementul dominant, căci noi am adus în Dobrogea vigoare, pricepere și avere. La mai toate casele mocănești au răsărit câte 8-lo-16 copii. Iacă, chiar la noi, eu și nenea Voicu v'am crescut pe voi 16 copii, toți voinici și sănătoși și v' am dat pela învățătură. Eu am fost primul dintre Mocanii săceleni, azi dobrogeni, care am rupt tradiția ținării fetelor la gospodărie și v' am dus la Școala centrală din București. Și asta era o îndrăzneală pe vremea aceea.

Așa socotesc eu că acum, când îmi controlez activitatea și-mi văd părul alb și puterile slăbite, zic că mi-am făcut datoria față de țară și nația românească.

Scriu aceste însemnări la vârsta de 67 ani pentru fiul meu cel mic de 12 ani, Horia, pe care bătrânețea și boala mă vestesc că n'am să mai am parte să-l cresc eu. Sunt gârbovit de griji trecute, dar simt că din suflet și cu gândul aş mai trăi și aş mai munci pe cât am muncit.

„Stejarul de pe munte, ce trăsnetu-l isbește,

Stă încă în picioare semeț și neclintit;

Dar inima-i e arsă și, oricât mai trăește,

De nici o primăvară nu poate fi „nverzit”.

Așa vă auziam când veniați dela învățătură și-mi recitați poezii. Trăsnetul care m'a lovit pe mine e bătrânețea și boala și . . . nici o primăvară nu mă mai poate înverzi. Războiul început anul trecut (1914) mă îngrozește și-mi reamintește brazda de cenușă ce-am răsturnat după 1879.

Oare ce zile veți trăi voi ?

În minte mi se arată grămezile de dărămături din care ne-am ridicat noi primele adăposturi. Văd ca prin ceață grupele de Tătari cu cari am cărat resturile altor gospodării distruse de război și am făcut începutul așezării noastre ...

Mă cutremur și de gândul ce-mi vine mă scutur. Prea frumoase lucruri am făcut noi pentruca ...

Dar, precum războiul din 1878 ne-a adus nouă libertatea Dobrogei, cine știe, un nou război, ce ne-ar mai putea aduce? Ia, așa mi se strecoară în suflet o vagă, nedeslușită speranță... Oare nu

cumva s'a început lanțul desrobirilor? Atunci Dobrogea, mâine poate . . . Ardealul nostru, poimâne Basarabia unde mi-am trecut ani din tinerețe ...

Cine poate rupe ceața dintre noi și viitor? ... Trecem zile de cumpănă! Voi, copii, prevăd că veți apuca timpuri grele. N'am fost la război, dar am văzut jalea care este după un războiu. Dar, războiul poate aduce nu numai rele ci și bune. Mă întorc și zic, poate veți trăi și zile de fericire. Hora luptelor de azi nu poate lăsa țara noastră în afară de ea. România are de împlinit idealuri naționale și, pe cât știu eu, ea de când s' a deșteptat „din somnul cel de moarte”, vorba Mureșanului, n' a prea lăsat să-i treacă prilejurile pela nas.

Din cearta Rusului cu Turcul la 78 își luă acasă Dobrogea; oare din cearta celor de azi nu și-o mai lua ce mai are prin străini? Lunile trecute la București, Conul Nicu Filipescu, cu care am avut de pus la cale o treabă mi-a spus: „Țin-te tare, c'am să te duc la Brașov fără pașuș (pașaport) “.

De-ar fi așa ... pot muri și astăzi!

Ceia ce aș vrea să vă trec în vine și în suflet, copiii mei, este să luați pildă dela noi și orice ar fi să fie, să nu vă descurajați. Infiorat de începerea acestui război, m' am hotărât să vă las aceste însemnări, ca să vedeți câtă răbdare, putere de muncă și curaj am avut noi și să vă fim pildă. Nici o jertfă nu e prea mare când dintr' inșa câștigă neamul în tărie.

Păstrați-vă sănătatea și cugetul senin, celelalte vin singure!”.

Și așa a fost! Tatăl meu, Ion Moțoi, proprietarul moșiei Chiorcișmea și Băltăgești, a închis ochii în 1916 în orașul Constanța. Noi am trăit, cum a prevăzut el, grelele zile ale războiului. Frumoasele conace ale „Fraților Moțoi” au fost complet distruse de răutatea oamenilor.

Satul *Chiorcișmea*, astăzi *Țepeș Vodă* și care ar fi meritat să fie numit „*Moțoești*”, fiind opera Moțoilor, a suferit și el jalea războiului, dar se reface. Am trecut printr' ânsul: școala, biserica sunt în vechea și buna lor așezare - și nu s'au uitat

toate bunele tradiții.

Tatăl meu, născut în 1848, an de revoluție, mort în 1916, an de război, a pierit înainte de intrarea noastră în luptă; a fost deci cruțat de durerea de a-și vedea împlinită profeția cu „brazda de cenușă” și „mormanele de dărâmături, rest al fostelor gospodării”, dar și lipsit de luminata bucurie a întregirii neamului, pentru care, în ceasuri de durere și bucurie, de multe ori i-am văzut ochii scăldați în lacrimi.

Nenea Voicu Moțoi însă a murit în 1921. Deci dânsul a trecut prin stări sufletești, pe care le-a dus cu el în mormânt! La 1916 și-a pornit turmele (acum dobrogene) și herghelia și carele încărcate înspre Brăila și d' acolo înspre Moldova. S' a întors în 1918 cu ceia ce mai avea, la curtea lui boerească din care mai rămăsese un morman de ruine și, ca o ironie, o jumătate de zid ce purta încă urmele unei zugrăveli în ulei.

Și ne-a fost cea mai vie pildă! Deși avea 80 de ani, a avut tăria să-și, facă, ca la 1879, din dărâmături o mică căsuță și adăpostă pentru vite, a desfundat fântânele și, de n'ar fi fost cei 80 de ani, cred că era în stare să ridice la loc frumosul lui conac.

”Măcar un pom de-aș mai fi găsit să mă umbresc” zicea el privind vag. A plecat desigur în lumea cea fără sfârșit cu adâncă convingere că așezările pământești n'au mare preț, dar cu sufletul fericit că a trăit să vadă desrobit Ardealul pe care l-a iubit mai presus de orice.

Idealul lor, ca al oricărui bun român și mai ales ca al oricărui ardelean, s' a împlinit! Ziua libertății a strălucit și desigur acolo, în lumea cea fără durere și întristare, sufletele bătrânilor noștri plutesc liniștite și fericite peste pământul României Mari liberă și întregită.

Eufrosina Mironescu

Voicu Moțoi
(1841-1921)

CENTENARUL INSTALĂRII ADMINISTRAȚIEI ROMÂNEȘTI ÎN JUDEȚUL BRAȘOV DUPĂ MAREA UNIRE

de Prof. Univ. Dr. Ioan Vlad

A nul 1919. Tranziție și integrare

Anul care a urmat actului de la 1 Decembrie 1918, primul an al procesului de tranziție și integrare a tuturor provinciilor românești în România Mare, a fost o perioadă de timp complexă, foarte dinamică, cu mari procese în derulare: sfârșitul războiului mondial și conferința de pace, războiul româno-maghiar pentru eliberarea tuturor teritoriilor locuite de români, amenințarea armată a bolșevismului la est și la vest și altele. Peste asemănările și elementele comune, peste caracterul unitar al comunității românești de pretutindeni, peste apropierea realizate de lupta națională, tranziția și integrarea provinciilor nou unite cu România, ba chiar și a Vechiului Regat în România Mare, au pus probleme deosebite privind românizarea administrației și puterii de stat, preluarea controlului asupra ordinii și siguranței publice, instituirea justiției românești, a instituțiilor economice și sociale românești, a sistemului fiscal, de comunicare și transport, a instituțiilor statului român în învățământ, cultură, sistem de sănătate etc.

La conjunctura externă instabilă, încă nesigură și încă negociată la Conferința de Pace, se adaugă una internă, la nivelul Transilvaniei, care însuma o serie de factori de risc: pe teritoriul Transilvaniei se aflau trei feluri de armate – trupele germane și

austro-ungare în retragere, trupe românești trecute din Moldova și altele constituite pe teritoriul Transilvaniei, precum și gărzile naționale românești, dar și maghiare și secuiești; exista o linie de demarcație stabilită arbitrar prin armistițiul de la Belgrad; autoritățile de la Budapesta nu voiau să recunoască nici Hotărârea de la Alba Iulia, nici Consiliul Dirigent, și starea de război dintre România și Republica Sfatului din Ungaria. Deloc de neglijat era și pericolul bolșevic, care avea aderenți numeroși în Rusia și în Ungaria, dar care putea amenința și din interior, prin lucrarea propagandistică a adversarilor noștri.

Românizarea administrației și a puterii de stat la Brașov

„Să uităm odată că am fost robi!
Să înceteze toleranța, nepăsarea!
Să ne dăm seama că suntem nu numai învingători,
dar și stăpâni!”

„Gazeta Transilvaniei”, 26 aprilie 1919

Constituirea consiliilor și gărzilor naționale românești ca autorități locale și județene și preluarea puterii în localități în primele zile ale revoluției naționale nu rezolvă de la sine românizarea

administrației la Brașov și-n întreaga Transilvanie. Eșuarea tratativelor româno-maghiare de la Arad a făcut ca autoritățile maghiare, în unele localități, să refuze cedarea puterii.

La Săcele autoritățile maghiare încearcă să respingă cererea Consiliului național român local de a preda controlul asupra administrării averii comunei și au înaintat o scrisoare, scrisă de preotul maghiar, în care se vorbea de stăpânirea de 1000 de ani a ungarilor, în „patria” de care nu vor să se despartă, unde, ca „oameni buni ai Patriei”, au trăit și au „fost fericiți” 1000 de ani și ei voiesc să fie „lăsați în pace, să ne ferim pe pământul Patriei și mai departe cu susținerea limbei și a obiceiurilor noastre”¹.

Maghiarii și-au constituit la Săcele propriul Consiliu național maghiar, au încercat să-i convingă și pe români să adere la acesta, ba chiar în secret i-au iscălit pe liste fără știrea lor.

La Feldioara, sașii, încurajați și de militarii germani aflați aici, au încălcat înțelegerile cu românii, cazul fiind discutat în ședința Sfatului național român din Țara Bârsei la 22 noiembrie 1918.

Cazurile de rezistență ale vechii administrații, puține la număr, au generat reacția promptă a românilor. „Glasul Ardealului”, în articolul „Administrația românească”, făcea un apel către români să folosească autoritatea gărzilor naționale și să-și impună dreptul de control asupra vieții de stat. „Uneltele vechiului regim nu mai pot pângări pământul nostru”, acestea, fără violență „trebuie scuturate”, iar acolo unde încă nu avem resurse umane românești ca să le înlocuim, le păstrăm, dar „trebuie silite să se supună controlului nostru”. „... Nici o trăsătură de condei să nu se facă de aici înainte fără știrea și învoirea noastră!... Ar fi o dovadă de imbecilitate... să ne lăsăm și pe mai departe guvernați de alții. Să nu se uite că soarta noastră atârână... de voința noastră și vecinii vor respecta această voință în măsura în care îi vom ști da expresie”².

Brașovenii sunt în avangarda procesului de românizare a administrației și își exprimă cu neliniște „Nedumerirea” că, după trei săptămâni de la instalare, Consiliul Dirigent n-a dat nicio directivă în vederea consolidării vieții de stat, iar cele 15 ministere se învăluiau în mister și tăcere. Această atitudine genera șovăire și neîncredere la populația românească, iar adversarii puteau să manipuleze prin știri alarmante și zvonuri tendențioase. Păstrând în funcții persoane fidele Budapestei, lumea românească crede că se continuă „nefericitele sisteme de guvernare de până atunci. Și ce s-ar alege atunci de reforme... Pentru vremuri noi, de ce nu vin și oameni noi?”³.

Consiliul Dirigent ordonase deja, dar comunicațiile funcționau defectuos și la Brașov nu se știa, consiliilor naționale românești să preia controlul în județe asupra administrației, fără violențe, să se facă propuneri pentru funcțiile de conducere iar funcționarii existenți la posturi să depună jurământul de fidelitate. Aceste lucruri s-au petrecut din timp și din proprie inițiativă la Brașov, astfel că, la 12 decembrie 1918, „Glasul Ardealului” constata că „Întreaga administrațiune a orașului și județului stă azi în mâinile Sfatului național român din Brașov” și că, în acord cu comandantul Regimentului 6 vânători, care intrase în oraș, au fost numiți români în principalele funcții administrative astfel: Petru Munteanu – director de prefecură; Emil Socaci – locțiitor de primar; dr. Petru Popovici – prefect de poliție al orașului; dr. I. Cipu – director al administrației financiare și șase ofițeri români pentru controlul activității de poștă, telegraf și telefon⁴. Și articolul concluziona: „În oraș domnește cea mai perfectă ordine. Viața își urmează cursul normal fără să se resimtă mult schimbarea convenită prin ocupare. Compatrioții noștri sași și unguri erau de mult pregătiți pentru schimbările acestea așa încât ele au urmat de tot neted”⁵.

O etapă importantă în preluarea administrației a fost numirea prefecților de către Consiliul Dirigent, ei urmând să

conducă nemijlocit acțiunea de instituire a autorității statului român în toate domeniile. În chiar prima serie, la 9/22 ianuarie 1919 a fost numit prefect al județului Brașov dr. Gheorghe Baulescu, el și prefectura preluând astfel atribuțiile protopopului dr. Vasile Saftu, respectiv al Sfatului național român al Țării Bârsei. Prin ordinul circular nr. 522/6 febr. 1919 al Resortului de interne de la Sibiu erau dizolvate oficial consiliile naționale locale și județene. Tot atunci, prin decret al Consiliului Dirigent, se impunea terminologia administrativă românească în Transilvania, adică în loc de comitat să se folosească denumirea de județ, de cerc-plasă, de comite suprem – prefect, de vicecomite – subprefect, de protofiscal – juristconsult, de protopretor – primpretor etc.

În procesul de românizare a administrației publice la Brașov un rol semnificativ l-a avut și **Clubul politic județean**, constituit la 28 iunie 1919 în urma unei consfătuiri a intelectualilor din oraș și din Țara Bârsei, la inițiativa protopopului dr. Vasile Saftu. În compunerea Clubului intrau reprezentanții intelectualilor și țărani fruntași din satele bârsane. Menirea acestuia era: „să se ocupe de toate problemele de importanță politică ce ating interesele românilor din Brașov” și să fie „un organ al opiniei publice, un organ de inițiativă, de control și de concurs în caz de necesitate”⁶. El urma să facă propunerile cele mai adecvate pentru numirea funcționarilor județeni de către Consiliul Dirigent și să se evite astfel numirea în funcții a persoanelor cu un trecut dubios. În problema relațiilor cu naționalitățile maghiară și germană, Clubul politic județean promitea că va respecta toate angajamentele de la Alba Iulia și că va gestiona și intermedia toate problemele locuitorilor județului, inclusiv ale naționalităților la Consiliul Dirigent. Acest Club politic județean se vroia a fi un consiliu județean din vremurile noastre sau adunarea comitatensă din perioada austro-ungară.

Dacă în localitățile majoritar românești românizarea administrației s-a făcut rapid și fără tergiversări, în comunele cu populație mixtă se resimte mult timp rezistența funcționarilor maghiari și sași, care refuzau sau amânau depunerea jurământului de fidelitate, nu acceptau pătrunderea funcționarilor români în administrațiile comunale, nu arborau însemnele statului român sau nu le respectau, nu utilizau limba română ca limbă oficială, formularele și uzanțele birocratice ale statului român. Un grup de români din Codlea se plângea și cerea „asanarea relelor din comună”, unde conducătorii locali nu apărau interesele românilor, se certau între ei, țineau parte sașilor mai ales la împărțirea pământului, în comună încă nu se întremase o viață românească, inscripțiile erau tot cele vechi și nu au fost înlocuite cu texte în limba română, drapelul românesc nu era arborat nici măcar la jandarmerie. Semnatarii plângerii cereau ajutorul redacției „Gazetei” pentru instaurarea la Codlea a unei vieți comunitare cu adevărat românești, „ca să nu creadă românul vorba sasului: *noa, ca hasta nu rumâne*”⁷.

La 6 iulie 1919 românii codleni au ținut o adunare populară în care și-au ales cinci bărbați care să fie recomandați prefectului în vederea numirii lor în administrația comunei. Până la 28 august, când se plâng din nou „Gazetei”, nu se făcuse instalarea funcționarilor români, continuau să fie rău tratați de către sașii din localitate, inclusiv să fie obligați la corvezi, cum ar fi cea de gonaci în pădure la vânătoarea bogătașilor sași din data de 24 august 1919, când românii vroiau să serbeze ziua de naștere a regelui Ferdinand.

¹ „Glasul Ardealului”, nr. 11 din 10/23 noiembrie 1918;

² Idem;

³ Ibidem, nr. 12 din 11/24 noiembrie 1918;

⁴ Ibidem, nr. 26 din 29 nov./ 12 dec. 1918;

⁵ Idem;

⁶ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 130 din 29 iunie 1919;

⁷ Ibidem, nr. 133 din 3 iulie 1919;

La Măieruş atitudinea saşilor a fost mai circumspectă. La sfinţirea tricolorului românesc şi arborarea lui pe clădirea primăriei, semn că se instalase administraţia românească, saşii l-au respectat descoperindu-se. Căderea iminentă a puterii saşilor a fost primită cu răceală de către funcţionarii saşi, care au trebuit să accepte ca firesc faptul că într-o comună mixtă de români şi saşi, „destinele comunei să fie cel puţin jumătate şi în mâinile românilor”⁸ – spunea „Gazeta”.

La Săcele funcţionarii maghiari refuzau să depună jurământul de fidelitate faţă de statul român şi abia în iunie 1919 s-a instaurat aici administraţia românească, într-o atmosferă sărbătorească, în prezenţa prefectului şi a altor oficialităţi. Faptul este cu atât mai semnificativ aici la Săcele, unde, în trecut, românii n-au pătruns între funcţionarii din primărie⁹. Dar o românizare completă a Primăriei Săcele era încă de dorit. În noiembrie 1919, românii săceleni se plângeau că în comună mai erau funcţionari care nu au depus jurământul de fidelitate, în primărie încă se folosea limba maghiară chiar şi de către puţinii funcţionari români. Ei cereau aleşilor locali, un deputat şi un senator, să remedieze aceste lucruri, să se înfiinţeze o cenzură specială la poştă, la tipografia şi cinematograful din Satulung, care nu lucrau în slujba intereselor româneşti, şi să se creeze o secţie specială de siguranţă pentru plasa Săcele¹⁰.

Există şi alte cazuri de întârziere a românizării administraţiilor comunale semnalate de „Gazeta Transilvaniei”, ceea ce determină Clubul politic judeţean să numească o comisie de cinci membri, care să urgenteze întocmirea listelor cu noi funcţionari comunali propuşi prefectului pentru numire.

O probă şi o dovadă a românizării administraţiei o reprezenta şi ritmul schimbării însemnelor şi simbolurilor statale vechi cu cele noi, româneşti. Lucrurile mergeau destul de încet. „Gazeta” semnală folosirea în continuare a ştampilelor şi a limbii maghiare, de către toţi funcţionarii, inclusiv români, după luni de zile de la Marea Unire. În mai 1919, subprefectul Braşovului, Servatius, dădea acte în limba română, dar cu pecete maghiară, pentru botez se întrebuinţau încă nume ungureşti în parohiile româneşti, funcţionarul dr. Fabritius folosea ştampila maghiară şi formula „magyar Viraly”, primarul Schnell al Braşovului iscălea o hârtie în româneşte, dar punea ştampila cu coroana ungară, funcţionarul român dr. Banda semna o citaţie tipărită în ungureşte. Gazetarul care semnală aceste lucruri se întreba retoric: „De când limba maghiară este oficială în România Mare?”¹¹.

Tot în mai 1919, la Săcele, constata „Gazeta”, „românii sunt timizi, neîndrăznind să vorbească nici acum româneşte în primării pentru că domină tot zbirii fostei stăpâniri”, nu se vedea nici la Săcele vreo urmă de viaţă românească, inscripţiile ungureşti de pe primării şi şcoli persistau neplăcut, pe alte clădiri inscripţiile în maghiară continuau să fie însoţite şi de emblemele vechi ungureşti, în timp ce drapelul românesc nu se arbora la sărbătorile naţionale în comuna Turcheş „din lipsă de fonduri”¹².

În gările din zonă se mai întrebuinţau ştampile ungureşti, cu textul în maghiară „căile maghiare ale statului maghiar”, iar telegramele de serviciu se dădeau numai în ungureşte¹³.

În iunie 1919, la Braşov străzile şi firmele continuau să poarte nume ungureşti, clădirea Magistratului mai etala pajura maghiară, în vitrina fotografului sas Lang mai dănuia imaginea Castelului Bran cu menţiunea „dăruit regelui Carol IV al Ungariei”, un controlor poştal român distribuia funcţionarilor din Regat veniţi aici alfabetul maghiar ca să înveţe ungureşte, ca şi când nu funcţionarii unguri erau obligaţi să înveţe româneşte, ci invers¹⁴. Tot o formă de rezistenţă la românizare era şi procedura anunţurilor din gazetele ungureşti şi săseşti, deci numai în limbile lor, privind distribuirea de făină sau vânzarea cărnii cu preţ redus, în magazinele lor, astfel ca populaţia românească să nu fie informată. Tot aşa, funcţionarele săsoaice de la oficiul de dis-

tribuit bonuri de alimente din Prund nu afişau anunţuri în limba română în vitrina oficiului¹⁵.

Presa românească semnală numeroase cazuri în care instituţii sau persoane de etnie maghiară sau germană refuzau să arboreze steagul naţional la sărbătorile naţionale româneşti. La 10 mai 1919, biserica şi casa parohială romano-catolică n-au vrut să arboreze steaguri româneşti pe edificiile pe care altădată fâlăiau steaguri ungureşti. Studenţii saşi au parcurs străzile Braşovului la maiulul din 1919 doar cu steagul săsesc, pe când „sub stăpânirea ungurească nu ignorau niciodată drapelul statului”¹⁶. „Gazeta”, în articolul „Respectaţi drapelul”, atrăgea atenţia că nu toţi cetăţenii braşoveni adoptă o ținută adecvată la intonarea Imnului Regal şi la trecerea drapelului naţional românesc. Se cerea românilor ardeleni să cinstească Imnul Casei domnitoare care i-a salvat şi drapelul românesc, cu atât mai mult cu cât, sub vechea stăpânire, erau obligaţi să se descopere şi să stea în picioare când se cânta imnul maghiar sau al Casei habsburgice. Iar pe cei de alte etnii, „Gazeta” îi soma să se obișnuiască a da respectul cuvenit regelui, armatei, steagului şi imnului ţării, altfel „n-au ce căuta între noi”¹⁷.

Toleranţa românească încă mai putea accepta faptul că în primăriile, care roiau de funcţionari unguri şi saşi, nu se arăta o minimă „bunăvoinţă pentru limba românească”, faptul că imprimarele au rămas cele vechi, în maghiară sau germană, că prin localurile oraşului există o „atmosferă aproape ostil antiromânească”, dar ceea ce nu se putea negocia şi îngădui nicidecum era ignorarea caracterului naţional românesc al Armatei. „Gazeta” semnală că exista practica la militarii saşi recrutaţi în armata română din Ardeal de a purta la chipiurile lor bicolorul săsesc albastru-violet. Autorul nu punea la îndoială bunele intenţii ale saşilor, dar atrăgea atenţia că uniforma militară era unică şi putea fi modificată doar prin ordinul regelui, iar acceptarea „bisericeşti” saşilor în armata română ar fi dus la „bisericeşti” maghiare, rutene, sârbeşti etc.¹⁸ ceea ce ar fi un pericol naţional.

Aceste multiple forme ale rezistenţei la românizarea administraţiei erau considerate în „Gazeta” slăbiciuni ale administraţiei româneşti, atitudini prea îngăduitoare; „... vina e a noastră” că prea ne purtăm cu mânăuşi „faţă de atari provocatori şi duşmani ai liniştii publice şi vieţii paşnice dintre naţiuni”, funcţionarii noştri cu funcţii înalte „să dea dovadă de mai multă energie şi curaj”. „Continuând mai departe cu cavalerismul nostru prea înmănuşat, dăm loc la bârfeli şi visuri absurde ale cetăţenilor maghiari. Cei care au depus jurământul faţă de Patrie şi Tron să-şi facă datoria!”, iar recalitrânţii să fie înlocuiţi cu elemente româneşti¹⁹.

Şi totuşi cauzele acestei rezistenţe nu sunt doar acestea ci şi conjunctura internaţională: starea de război dintre România şi Republica Sfatului din Ungaria, nesemnarea tratatelor de pace şi deci nerecunoaşterea internaţională a Marii Uniri, neîncrederea minorităţilor în trăinicia stăpânirii româneşti în Transilvania, cât şi atitudinea circumspectă a autorităţilor române faţă de minorităţi pentru a câştiga bunăvoinţa marilor puteri, care dezbăteau la Conferinţa de Pace problema drepturilor minorităţilor naţionale. Românii trebuiau să demonstreze că noua stăpânire românească a Transilvaniei este în stare să respecte acele drepturi, să asigure

⁸ Ibidem, nr. 153 din 29 iulie 1919;

⁹ Ibidem, nr. 123 din 21 iunie 1919;

¹⁰ Ibidem, nr. 238 din 13 noiembrie 1919;

¹¹ Ibidem, nr. 86, 105 şi 112 din 1919;

¹² Ibidem, nr. 103 din 25 mai 1919;

¹³ Ibidem, nr. 112 din 7 iulie 1919;

¹⁴ Ibidem, nr. 93, 105 şi 112 din mai – iunie 1919;

¹⁵ Ibidem, nr. 120 şi 143 din 1919;

¹⁶ Ibidem, nr. 98 din 18 mai 1919;

¹⁷ Ibidem, nr. 96 din 16 mai 1919;

¹⁸ Ibidem, nr. 93 din 14 mai 1919;

¹⁹ Ibidem, nr. 112 din 7 iulie 1919;

egalitatea lor cu majoritarii, ceea ce s-a și hotărât la Alba Iulia.

Redacția „Gazetei” înțelegea aceste rațiuni și nu a căzut în „frazologia șovinismului unguresc”, dar ea cerea ca statul român să acorde un sprijin mai substanțial elementului românesc din Ardeal pentru a se putea dezrobi economic, așa cum guvernele maghiare îi sprijiniseră pe unguri să-și facă în Ardeal o situație materială și culturală de invidiat. „Nu vrem să robim pe alții, ci vrem ca ținuturile românești să fie cu drept cuvânt ale noastre. Căci astăzi nu sunt! Vrem ca averea săsească și ungurească să nu-și arunce rețeaua și asupra satelor și orașelor noastre”²⁰.

O misiune de primă importanță pentru noua administrație românească în formare a fost **asigurarea ordinii și siguranței publice** în oraș și în județ. Dat fiind contextul intern și european, această necesitate era vitală pentru câștigarea încrederii populației și a marilor puteri care trebuiau să recunoască unirea tuturor românilor.

Până în ianuarie 1919, în lunile noiembrie – decembrie 1918, sarcina asigurării ordinii publice a revenit gărzilor naționale românești, iar după desființarea lor misiunea a fost preluată de instituții cu caracter permanent: în comune jandarmeria și în orașe poliția.

În vederea constituirii jandarmeriei rurale în Transilvania, a fost însărcinat colonelul de jandarmi Stere, de la București, care sosea în Ardeal la sfârșitul lunii decembrie 1918. Sediul comandamentului de jandarmerie urma să fie la Sibiu. S-a publicat un apel al Resortului armatei și siguranței publice pentru înrolarea benevolă a celor care serviseră în armata austro-ungară sau în jandarmeria maghiară, inclusiv sași, considerați cetățeni sinceri și loiali ai statului român, și care consimțeau să-și ofere serviciile jandarmeriei române. Erau primiți cu gradul militar avut în vechile structuri. Apelul era publicat și de către „Glasul Ardealului”, nr. 48 din 29 dec./11 ian. 1919. În prima etapă se primeau românii din contingentele 1888 – 1895, care făceau serviciul militar la trupă, care nu au fost pedepsiți pentru crime și nu au luat parte la jafuri. Erau preferați știutorii de carte și de limbă română, iar angajarea definitivă se făcea după un an de probă. Pe posturile de ofițeri se primeau ofițeri români activi și de rezervă, până la gradul de locotenent-colonel.

La Brașov, pe 28 decembrie 1918/10 ianuarie 1919, la Cazarma de jandarmi au început înrolările.

Organizarea poliției din Ardeal s-a făcut în baza unei ordonanțe a Resortului de Interne din Consiliul Dirigent. Teritoriul controlat de Consiliul Dirigent a fost împărțit în cinci prefecturi generale de poliție: I – Brașov, II – Sibiu, III – Cluj, IV – Oradea și V – Timișoara. Prefect al poliției Brașov a fost numit Aron Suciu²¹.

În materie de ordine și siguranță, din ordinul președintelui Sfatului național român, Vasile Saftu, și a comandantului detașamentului armatei române de la Brașov, colonelul Constantin Dobre, cu 10 decembrie 1918 s-a instituit starea de asediu și cenzură în județul Brașov. Adică se stabileau măsuri de întărire a ordinii foarte stricte: se pedepseau cu moartea atentatele contra armatei române, a mijloacelor de comunicație și telecomunicație, împotriva instalațiilor de gaz, electrice, contra patrulilor și santinelelor; până la 14 decembrie populația trebuia să predea armele și muniția deținute; era interzisă orice adunare sau grupare mai mare de trei persoane fără aprobare; în gări și pe căile ferate se circula doar cu bilet sau legitimație; erau interzise recrutările pentru armata maghiară, acumulările de alimente peste 50 kg, vânzarea băuturilor spirtoase; localurile publice erau închise la ora 20:00, iar circulația persoanelor particulare pe timpul nopții era oprită; cei care ascundeau și găzduiau militari germani erau pedepsiți conform justiției militare române; ziarele erau supuse cenzurii militare; lucrurile înstrăinate din posesia fostului imperiu austro-ungar sau german trebuiau anunțate în 48 de ore comandamentului român.

Alte dispoziții militare reglementează activitatea localurilor publice, a tipografiilor, distribuirii alimentelor, atitudinea ofițerilor armatei austro-ungare față de ofițerii români.

Starea de război cu Ungaria impunea măsuri specifice în spatele frontului: Ordinul nr. 5 din 5 decembrie 1918 al Comandamentului gărzilor din Țara Bârsei reglementa rechizițiile de orice natură împotriva abuzurilor celor care vroiau să se îmbogățească (chiar și gardiști) prin escrocherii și jaf din averea cetățenilor sau a trupelor în retragere. Se ordonă proprietarilor și directorilor de fabrici din județul Brașov să raporteze date exacte despre muncitorii în serviciu, în vederea prevenirii răspândirii bolșevismului. Străinii stabiliți în zona Făgăraș – Brașov după 1914 erau obligați să se prezinte la Biroul siguranței în termen de 8 zile. La fel ofițerii activi și în rezervă unguri, evrei, foștii jandarmi austro-ungari²².

Se pedepseau cu închisoare sau amenzi mari ascunderea alimentelor sau materialelor provenite de la armata sau statul maghiar, devenite pradă de război pentru statul român, apoi distrugerea de instalații, întreprinderi necesare armatei, statului sau cetățenilor. Era interzis portul ilegal de uniformă militară, arme de foc sau albe, muniție sau explozibil. Altfel erau considerați spioni, rebeli sau trădători toți cei care le dețineau. S-a limitat foarte mult libertatea de expresie, prin înăsprirea cenzurii, restricții de circulație ale persoanelor, restricții în tipărirea de jurnale, reviste, broșuri, afișe, anunțuri etc.

Un pericol însemnat îl reprezenta **răspândirea bolșevismului**, venit din est, dar mai ales din vest prin revoluția maghiară.

Prizonierii de război unguri aduși la Brașov de pe Tisza, 600 în aprilie 1919 și 1000 în mai 1919, s-au dovedit colportorii ideilor bolșevice și autoritățile orașului au fost nevoite să ia măsuri de securitate prin limitarea vizitelor la acești prizonieri a localnicilor maghiari sau secui²³.

Jandarmii români au descoperit la Zărnești, în mai multe zone ale comunei, manifeste bolșevice, răspândite de un ungur sosit în localitate²⁴.

„Gazeta Transilvaniei” desfășoară o adevărată campanie de presă împotriva bolșevismului, face apel la muncitori și țărani să nu plece urechea la „zvonurile criminale ale agitatorilor străini”, unguri și ruși, care încercau să tulbure spiritele, ba chiar antrenau zvonul că ar exista un plan comun al bolșevicilor ruși și maghiari pentru o acțiune concertată împotriva României Mari pentru reocuparea Basarabiei și a Transilvaniei. „Gazeta” a dezvăluit apoi, în vara lui 1919, crimele odioase pe care bolșevicii unguri le-au săvârșit împotriva populației românești din vestul Transilvaniei, precum și crimele bolșevicilor ruși.

În articolul „Propagandă mizerabilă”, „Gazeta” se vede obligată să lupte cu agenții bolșevicilor maghiari care încercau să zdruncine încrederea românilor în puterea de organizare și de rezistență a noului stat românesc: ei susțineau că românii nu pot trece „de la stăpâniți și conduși la conducere și stăpâni”, pentru că românii „n-au pregătirea necesară pentru a putea păstra puterea pe care revoluția le-a dat-o”. Pe de altă parte, credeau acei agenți că „noul stat nu are încă trase hotarele și că nu se știe dacă nu va izbucni din nou revoluția, prin care stăpânirea va trece din nou în mâinile celor ce au avut-o 1000 de ani”²⁵.

Contracărând aceste teorii primejdioase, „Gazeta” îndemna poporul să aibă răbdare și încredere în Consiliul Dirigent și în statul român, care își făceau datoria în țară și la Conferința de Pace. Populația românească trebuia să știe că „oricâte greutăți

²⁰ Ibidem, nr. 124 din 22 iulie 1919;

²¹ Ibidem, nr. 232 din 1919;

²² Ibidem, nr. 89 din 8 mai 1919;

²³ Ibidem, nr. 81, 88 și 101 din mai 1910;

²⁴ Ibidem, nr. 100 din 22 mai 1919;

²⁵ Ibidem, nr. 133 din 3 iulie 1919;

Prof. Ghe. Dragoș,
organizatorul gărzilor
naționale în Săcele

îndura din cauza începutului de organizare”, acestea ar fi minore pe lângă „ce ar pătimi când nenorocita de revoluție bolșevică ar trece pe la noi”. Se cerea populației să nu asculte de acei agenți, să aștepte reformele și hotărârile marilor puteri, să fie convinși că jertfa lor pentru țară va fi răsplătită și că doar uniți vor învinge! „Gazeta” invoca și sprijinul preoților și al învățătorilor de la sate, care să îndrume poporul cum să folosească libertatea și drepturile pe care și le-au dobândit și să lupte împotriva „românilor rătăciți”, care încercau să descurajeze populația prin defăimarea noului stat român.

Analizele și opiniile ziariștilor brașoveni asupra bolșevismului sunt surprinzător de realiste și precise pentru acea vreme. Atunci când războiul civil din Rusia evolua în favoarea albilor, redactorii „Gazetei” afirmau că „teroarea roșie” din Rusia se afla în agonie și prevesteau sfârșitul bolșevismului, ceea ce ar demonstra netemeinicia ideologiei lui Lenin și Troțki. Se arată apoi că teroarea bolșevică a redus conștiința umană la instincte animalice, distrugeră și sânge, ceea ce „ne-a convins că prin nimicire și distrugere nu se poate zidi și că acestea sunt căi care numai la prăbușire duc”. Chiar dacă nu atunci avea să fie bolșevismul în agonie, ci peste decenii, „Gazeta” avea dreptate când îi prevedea falimentul²⁶.

Într-un alt articol, „Bolșevismul”, „Gazeta” aprecia că experiența bolșevică din Rusia și Ungaria „a demonstrat falimentul rușinos al comunismului, care nu este nici pe departe o treaptă mai sus pe scara evoluției societății omenești”. Autorul crede că bolșevismul înseamnă „distrugerea unei civilizații”, substituirea vechii ordini „cu anarhia”, suprimarea libertății de exprimare și de cugetare, tirania unei singure clase, numeroasă dar incapabilă de a conduce datorită lipsei de cultură, tirania câtorva șefi îndrăzneți, care fanatizau masele. Bolșevismul însemna apoi orașe distruse, sate ruinate, o țărănie îndobitocită, care și-a pierdut credința în Dumnezeu, o armată de așa ziși proletari, care, în uniformă de soldați, cutureau călare sate și orașe pentru jaf și crimă, incapabili de a produce ceva, dar gata să jupoaie populația de tot. Și concluzia autorului Petru I. Teodorescu era că „bolșevismul producea degradarea speței umane”²⁷. O caracterizare deplin realistă și exactă a bolșevismului din epocă, perceput astfel de marea masă a românilor din moment ce fenomenul n-a avut nici o aderență la masele românești.

Instituirea justiției românești la Brașov este și aceasta o sarcină complexă în procesul de tranziție și integrare. Lipsa personalului juridic românesc, trebuia introdusă limba română în justiție și trebuiau create noile organisme juridice specific românești. Și aici o bună parte a vechilor juriști au refuzat să depună jurământul de fidelitate dar și să părăsească sistemul. În Transilvania nu se aplica un singur cod civil, ci, pe o parte a teritoriului se aplica dreptul civil maghiar, pe alta cel austriac din 1811, modificat în 1876. Se adăugau legile civile maghiare și ordonanțele regale și ministeriale de după 1867 în toată Transilvania. Unificarea legislației și românizarea justiției se puneau cu atât mai acut.

Consiliul Dirigent a luat primele măsuri: a anulat practica mutării judecătorilor și notarilor publici doar cu acordul lor; a menținut în vigoare legile în materie de justiție; a păstrat gradele de

jurisdicțiune, atribuțiile și organizarea internă a magistraturii. Preluarea controlului s-a făcut treptat. Prin Ordonanța nr. 121 s-a extins jurisdicția statului român asupra instanțelor judiciare din cele 15 județe controlate atunci de Consiliu (martie – aprilie 1919) și s-a impus obligativitatea depunerii jurământului de fidelitate față de statul român.

La Brașov lucrurile au luat-o înaintea. Până la constituirea Consiliului Dirigent la Brașov funcționa o secție justițiară pe lângă Comanda militară română. Aceasta i-a convocat pe juriștii români brașoveni la 11 decembrie 1918 pentru discutarea problemelor justiției. Avocații și judecătorii români din Brașov au hotărât la 14 decembrie 1918 să facă pledoariile în limba română, iar cei de altă etnie să se adreseze judecătorilor în românește, iar pledoariile să le facă în maghiară sau germană.

Prin refuzul notarilor unguri de a depune jurământul de fidelitate, multe comune din Țara Bârsei au rămas fără notari (adică secretari de primărie) și ajutoři de notari. Pentru ocuparea posturilor se organizau concursuri, anunțate și de „Gazetă”. La Săcele s-a organizat concurs pentru posturile de notar și ajutor de notar în șase din cele șapte sate.

La 11 aprilie 1919, s-a desfășurat o reuniune a notarilor din județul Brașov, pentru rezolvarea problemelor acute din domeniu. O soluție preconizată era aducerea de notari din Regat. S-a făcut apel către avocați sau notari de a intra în magistratură. S-a popularizat cazul notarului Mihail Rusu, care a fost numit judecător de plasă la tribunalul din Brașov²⁸.

Un succes semnificativ s-a înregistrat prin obținerea de către brașoveni a mutării Curții de Apel de la Târgu Mureș la Brașov. Aceasta avea în responsabilitate județele Brașov, Făgăraș, Trei Scaune, Ciuc, Odorhei, Târnava Mare și Mureș-Turda. Tg. Mureș era prea departe pentru cei mai mulți din locuitorii arondați și apoi Brașovul era un important centru de căi ferate care făcea legătura cu județele amintite. Regimul austro-ungar a fost interesat să ridice Tg. Mureșul, pretinsă capitală a secuilor, deși era „un sat ascuns, fără comunicație, lipsit de viață comercială și industrială intensă”, pe când Brașovul era îndreptățit să aibă Curte de Apel pentru că era „al doilea oraș al Transilvaniei după Cluj” și avea legături bune cu celelalte județe, iar în România Mare se afla „în miezul” țării, cel mai apropiat din marile orașe de capitala țării.

O inspecție făcută de procurorul general dr. Mihai Coropșianu, în iunie 1919, la Tribunalul Brașov pe linia introducerii limbii române în judecătoria și tribunal, a utilizării limbajului român de specialitate și a folosirii formularelor și a redactării documentelor după justiția din România, constată că s-au făcut progrese, promite că se vor asigura formularele românești și ștampile noi românești. A fost evidențiat președintele Tribunalului, dr. Petru Meteș, primprocurorul dr. Hozan și șeful judecătoriei de ocol, dr. Danda. „Gazeta” făcea un apel către marele public să-și dea concursul la „înflorirea instituțiilor de drept”²⁹. Redactorii ei erau convinși că justiția avea un rol important în asanarea morală a societății românești și în înlăturarea pericolului izbucnirii unei revoluții. Judecătorii trebuiau, spunea „Gazeta”, să depună „o activitate energică, curajoasă, stăruitoare, fără părtinire din partea lor pentru a evita revărsarea furiei mulțimii”³⁰.

Dr. Ghe. Baulescu, primul
prefect român al Brașovului

Pagina din „Glasul
Ardealului”, nr. 11/1918,
cu textul scrisorii
maghiarilor din Săcele

²⁶ „Deziluziile bolșevismului rusesc” în „Gazeta Transilvaniei” nr. 216 din 16 oct. 1919;

²⁷ Ibidem, nr. 217 din 17 oct. 1919;

²⁸ Ibidem, nr. 92 din 13 mai 1919;

²⁹ Ibidem, nr. 113 din 8 iunie 1919;

³⁰ Ibidem, nr. 131 din 4 iulie 1919;

FILE DE MONOGRAFIE

DOUĂ BIOGRAFII DE SĂCELENI IUBIȚI ȘI APRECIATI ÎN DOBROGEA

Revista noastră a găzduit, de-a lungul timpului, numeroase materiale interesante despre strămoși de-ai noștri, mocanii săceleni, care au marcat prin activitatea lor viața comunităților în care au trăit. Fie că a fost vorba despre mari economiști de oi, despre negustori înstăriți sau intelectuali de marcă, ei s-au caracterizat prin aceleași trăsături definitorii ale mocănimii săcelene: hărnicie, tenacitate, abnegație, spirit de sacrificiu, talent managerial, cum ne place să spunem astăzi, bunătate și compasiune față de cei din jur.

În acest număr al revistei voi încerca să creionez în câteva rânduri portretele a doi membri ai aceleiași renumite familii săcelene, familia Roșculeț, dintre ai cărei urmași mulți s-au stabilit în Dobrogea, imediat după Războiul de Independență, dând acestei provincii numeroși proprietari de oi, vite și terenuri și apreciați oameni politici și intelectuali. Acești demni reprezentanți ai mocanilor au impresionat prin calitățile lor comunitățile în care au trăit, lăsând în urmă amintiri frumoase și fapte care sunt și astăzi recunoscute și omagiate în cadrul unor manifestări culturale emoționante.

Părintele căpitan Ioan Roșculeț¹ este unul dintre numeroșii preoți care au luat parte la luptele din Primul Război Mondial, ducând în rândul ostașilor speranța, însuflându-le încrederea în paza și bunătatea Domnului.

Părintele Roșculeț se născuse la 25 septembrie 1879 în Satulung și obținuse licența în Teologie la București, fiind apoi hirotonit preot pe seama bisericii din Mangalia, la 18 iunie 1907.

Primul Război Mondial îl găsește în această funcție și este repartizat ca preot militar la Spitalul 9 Evacuare din Fetești. Aici are ocazia să-și pună în valoare calitățile moștenite de la strămoșii săi, mocanii săceleni, fiind remarcat de toți medicii spitalului pentru felul în care a înțeles să răspundă chemării sale de preot. A stat neîntreput la căpătâiul bolnavilor răniți în lupte, i-a încurajat în durerea lor, a ținut numeroase predici, aducând cuvântul Domnului lângă patul lor de suferință, alinându-le suferințele trupesti și sufletești cu purtarea sa blândă și cuvântul plin de înțelepciune. Mai mult, a stat alături de bolnavii lui și după moartea acestora, petrecând o bună parte din timp pentru amenajarea și înfrumusețarea cimitirului spitalului, pe care l-a transformat într-un loc de comemorare pe măsura eroilor care își dormeau somnul de veci acolo.

Aprecierile superiorilor săi n-au întârziat să apară și, la 1 ianuarie 1918, este înaintat la gradul de căpitan, primind din partea directorului spitalului, doctorul Mayer, o recomandare sugestivă: "Își îndeplinește serviciul cu multă conștiinciozitate, ocupându-se de răniții bolnavi ai spitalului. Pentru buna sa conduită îl propun a fi înaintat."

După terminarea războiului, părintele căpitan Ioan Roșculeț s-a dedicat activității sale de păstorire a credincioșilor din parohiile unde a slujit: "Sf. Gheorghe", din Mangalia (1907-1920); "Sfinții Împărați", din Constanța (1920-1927); "Sf. Gheorghe", din Constanța (1927-1958).

Simțind în suflet vocația de ctitor de sfinte lăcașuri, pe care o avuseseră și strămoșii săi de-a lungul timpului, părintele Roșculeț este ctitorul bisericii "Sf. Gheorghe", din Mangalia, a cărei piatră de

temelie a pus-o în ziua de 14 septembrie 1914. Din păcate, biserica a fost grav avariata de bombardamentul unei nave germane sau turcești, în 1919².

Pentru meritele câștigate în întreaga sa activitate de preot în parohiile amintite și ca preot militar pe frontul Primului Război Mondial, părintele Ioan Roșculeț a fost răsplătit cu numeroase distincții: "Crucea Comemorativă a Războiului 1916-1918", ordinul "Steaua României" în grad de cavaler, ordinul "Coroana României" în grad de ofițer, insigna "Cultul Eroilor", distincția "Răspłata muncii pentru Biserică, clasa I" pentru ca, în anul 1910 să fie hirotonit și preot-stavrofor.

A murit în anul 1958 și este înmormântat în Cimitirul Central din Constanța.

Din aceeași renumită familie săceleană, familie care a dat Dobrogei numeroase notabilități, despre care se mai vorbește și astăzi, se trage și primarul Mangaliei, **Nicolae Roșculeț**³, renumit avocat din această urbe.

Una dintre străzile din Constanța îi poartă numele ca semn al recunoștinței pentru eroismul arătat în 1916, în luptele de la Turtucaia. Plutonier fiind pe atunci, în armata română, și comandant al gărzii drapelului Regimentului 74 de rezerviști, el este cel care a salvat drapelul unității din mâinile dușmanului, traversând Dunărea înot, timp de 3 ore, într-un suprem efort în care onoarea și bărbăția erau mai presus decât viața. Pentru acest act de mare bravură a fost decorat cu înalte distincții militare, printre care Medalia "Trecerea Dunării".

În viața civilă a fost, așa cum spuneam, un cunoscut și apreciat avocat în Mangalia și primar al localității în trei rânduri: 1914-198: 1923-1925; 1934-1937.

La 28 mai 1914, în calitate de primar pe care o avea, Nicolae Roșculeț l-a întâmpinat pe regele României, Carol I, care efectua o vizită în Mangalia în cadrul unei escale în timpul croazierei pe care o făcea pe Marea Neagră.

A fost un primar respectat și apreciat în Mangalia, locuitorii păstrându-i o amintire frumoasă până în zilele noastre, lucru dovedit și de includerea lui în galeria personalităților localității. Printre realizările sale ca primar se numără amenajarea falezii maritime și construirea scărilor care duc spre plajă, ca și amenajarea, în mandatul 1923-1925, a Grădinii publice, un parc mare și frumos, cu alei pietruite, flori, bănci și pomi, situată lângă Plaja mică.

Spirit vizionar și întreprinzător, asemenea înaintașilor săi, mocanii săceleni, primarul Nicolae Roșculeț a militat din toate puterile pentru aducerea căii ferate până în Mangalia, convins fiind că astfel va pune în valoare mai bine potențialul turistic al orașului. Își vede visul împlinit la 17 iulie 1938, când primul tren a sosit în gara Mangalia, întâmpinat cu aplauze, bucurie și băți de flori, ca la toate marile evenimente ale timpului.

Horia Bârsan

Sursa foto: -"Ziua de Constanța", 10 martie 2018

- "Ediția de Sud", 27 sept. 2016

¹ "Pomenirea părintelui căpitan Ioan Roșculeț", CreștinOrtodox.ro

² "Primarul Mangaliei Nicolae Roșculeț-Eroul de la Turtucaia", Ediția de Sud, 27 sept. 2016

³ Idem

Ne-a părăsit distinsa doamnă Maria Bobeș, una dintre imaginile vii ale spiritului mocanilor săceleni, din a căror stirpe nobilă se trăgea cu mândrie. Descendență a unei respectabile familii mocănești din Turcheș (tatăl său fusese, pentru un timp, apreciat și iubit primar al comunei), dna Bobeș a fost o continuatoare demnă a tradițiilor și obiceiurilor deprinse în familie, pe care le-a împărtășit cu drag tuturor celor interesați de poveștile și amintirile despre comunitatea săceleană din prima jumătate a secolului trecut. Afost un membru activ al Asociației "Izvorul", a participat la numeroase acțiuni ale acesteia, fiind un oaspete drag al întâlnirilor de suflet ale urmașilor mocanilor săceleni. Dumezeu să o odihnească în pace!

LIVIU REBREANU – 75 DE ANI DE LA MOARTE (1885 – 1944)

"Eu nu sunt decât un simplu scriitor...a trebuit să renunț la multe, să risc tot pentru a mă putea dăruie pe deplin scrisului și, desigur, mai presus de toate, a trebuit să iubesc scrisul și să îndrăznesc a-i închina toată viața mea..."

Se împlinesc anul acesta 75 de ani de la moartea lui Liviu Rebreanu, cel ce a fost un romancier de primă mărime în literatura interbelică și nu numai.

Îl recitim pe Rebreanu cu aceeași plăcere de fiecare dată și mereu avem surpriza unor noi descoperiri de sensuri și înțelesuri pătrunzând în laboratoarele creației sale. El era de fapt scriitor înăscut, hărăzit de natură să creeze. El a lăsat în urma sa o Operă ce a intrat cu prestanță și greutate în avuția spirituală națională.

Liviu Rebreanu s-a născut în 27 noiembrie 1885 în comuna Târlîșua, județul Bistrița-Năsăud, ca prim fiu din cei 14 copii ai învățătorului Vasile Rebreanu și a Ludovicăi, născută Diuganu. Începe școala elementară în 1891, la Maieru, în clasa tatălui său, mutat cu familia în această comună, în 1889. În 1895, se înscrie la Gimnaziul Grăniceresc din Năsăud, unde urmează primele două clase, apoi se transferă la școala de băieți din Bistrița, cunoscut ca Gimnaziul Evanghelic Bistrița, iar din 1900 urmează cursurile Școlii Superioare de Honvezi din Sopron, localitate din nord-vestul Ungariei, la granița cu Austria. Din 1903 până în 1906, urmează cursurile Academiei Militare "Ludovicum" din Budapesta. Aici compune numeroase comedii, pe care le oferă spre reprezentare teatrelor budapestane, fără succes însă.

În 1906, la 1 septembrie, absolvă Academia militară și este promovat sublocotenent, repartizat apoi la Regimentul 2 Honvezi regali din Gyula, localitate situată pe Tisa, în sud-estul Ungariei; aici continuă să scrie. Un manuscris, datat 6 februarie 1907, cuprinde povestirea "Domnu'", care, alături de alte schițe, redactate în limba maghiară, se integrează în volumul "Scară măgărească", netipărit. Citește mult din reprezentanții literaturii universale, în special din clasicii ruși.

În 12 februarie 1908 demisionează din armată și revine în Prislop cu gândul de a se dedica scrisului; nevoit să-și câștige existența, îndeplinește diferite funcții administrative. La 1 noiembrie 1908, trimite la revista "Luceafărul" din Sibiu schița "Codrea (Glasul inimii)". Tot la Sibiu, în 1909, îi apare nuvela "Răfuiala publică" în revista "Țara noastră", traducerea poemului "Cântecul șoimului" al lui Maxim Gorki. Între 12 și 14 octombrie 1909 participă la serbările ASTREI de la Sibiu, ca trimis al unui ziar din Bistrița. Aici îi cunoaște pe scriitorii din vechiul Regat: Emil Gârleanu, Corneliu Moldovanu, Victor Eftimiu, cu ajutorul cărora trece granița peste Carpați.

În 25 octombrie, la București, îi apare nuvela "Vorbă dragostei", în revista "Convorbiri critice" condusă de Mihail Dragomirescu.

În ianuarie 1910, pe baza convenției cu Austro-Ungaria, este arestat și închis la Văcărești, apoi extrădat și întemnițat la Gyula, până în august același an. La Văcărești a scris nuvela "Culcușul", iar la Gyula scrie nuvela "Golani", ambele publicate în revista "Convorbiri critice".

În toamna lui 1910, Rebreanu are o revelație care îi va marca destinul de mare scriitor român de mai târziu. El, născut și format într-o cultură străină, își dă seama că: "...dacă vreau să realizez ceva trebuie să nimicesc în prealabil, în sufletul meu și în mintea mea, tot ce mi-au împrumutat atâtea ani de mediu străin, tocmai la vârsta cea mai accesibilă tuturor influențelor; și că aceasta nu se poate împlini cu adevărat decât acolo unde voi respira o atmosferă românească, absolut pură și ferită de mi-

asmele de până ieri, adică în Țară și mai ales în București."

În 12 iunie 1911, este numit secretar literar al Teatrului Național din Craiova, la intervenția prietenului său, Emil Gârleanu, care era directorul teatrului. O lună mai târziu, la teatrul din Craiova a sosit și Ștefana (Fanny) Rădulescu (viitoarea soție a scriitorului), iar în 1912, revin împreună la București. Debutul editorial are loc în 1912, când publică la Orăștie volumul de proză "Frământări". În 1913 încearcă o primă redactare a romanului "Zestrea", pe care o abandonează după trei luni și concepe ideea unei piese de teatru în patru acte – "Răscoala".

În 1914 este ales secretar general al Societății Scriitorilor Români (SSR). În 1916, între 27 august și 4 septembrie, reîncepe lucrul la romanul "Zestrea".

În anul 1916, aprilie, la București apare volumul *Golanii* (Nuvele și schițe), cu o prefață semnată de Mihail Dragomirescu. Sumarul: *Golanii; Cuceritorul; Ocrotitorul; Proștii; Dintele; Cerșetorul; Culcușul; Nevasta; Strănutarea; Pozna*.

Între 9 mai și 24 iulie scrie și transcrie comedia "Cadriul". În nr. 13 din "Biblioteca Căminului" apare volumașul "Mărturisire" (Nuvele și schițe). În sumar: "Mărturisire"; "Răfuială"; "Vrăjmașii"; "Lacrima"; "Armeanul"; "Talerii".

În timpul ocupației germane din București îndeplinește diferite munci: controlor de bilete la Ateneu, traducător de programe, autor de reclame pentru teatru. În 1917, trăiește o dramă cumplită: fratele său, Emil Rebreanu, ofițer în armata austro-ungară, e condamnat la moarte prin spânzurătoare pentru că a vrut să dezerteze la români; este executat la Ghimeș Palanca. Liviu Rebreanu va vizita locul de veci al fratelui său în vara lui 1918 și, impresionat, va scrie, mai târziu, romanul "Pădurea spânzuraților".

În 14 august 1917, termină prima versiune a romanului "Ion". În 1918, la denunțul unui coleg de redacție ca fiind nesupus la mobilizare în armata austro-ungară, este arestat de autoritățile germane de ocupație, dar fuge de sub escortă și se ascunde în pivnițele muzeului Kalinderu, ajutat de pictorul Jean Steriadi, directorul muzeului. După multe peripeții reușește să treacă în Moldova și să se stabilească la Iași. În decembrie, revine în capitală și este numit director al colecției "Scriitori celebri".

În 1919, începe lucrul la romanul "Pădurea spânzuraților", reluând problematica din nuvela „Catastrofa”. Începe și colaborarea la revista "Sburătorul", condusă de Eugen Lovinescu. Aici va publica, până în 1921, numeroase articole de teatru, cronici și șase nuvele, dintre care se remarcă: "Ițic Ștrul dezertor". În decembrie 1919, are loc premiera piesei "Cadriul", la Teatrul Național din București.

În 1920, la editura "Viața Românească", va apărea romanul "Ion", în două volume, omagiat, dar și controversat în critica vremii.

În 19 decembrie 1920, după ce sistematizează materialul documentar adunat, începe a treia redactare a romanului "Pădurea spânzuraților", tipărit în vara lui 1922 și premiat de SSR cu Marele Premiu pentru roman. În 1923, este ales vicepreședinte, iar în 1929 președinte al SSR, funcții în care are prilejul să călătorească la Congresul Internațional al Scriitorilor, la Berlin și apoi la Madrid.

Reluând proiectul mai vechi al unei drame, "Țărani", reflectează la un roman inspirat din răscoalele țărănești din 1907; călătorește prin satele din Argeș și apoi începe redactarea romanului "Răscoala", pe care o va abandona, pentru a o relua în 1930. În 1929, a fost numit director al Teatrului Național din București,

demnitate pe care a deținut-o timp de un an și, tot în 1929, la însărcinarea primului ministru, a lucrat la proiectele de organizare a Direcției Educației Poporului, al cărei conducător a devenit la începutul anului următor. Pe 19 noiembrie 1930, în urma unor cumplite dezamăgiri înregistrate în conducerea treburilor publice, Rebreanu a demisionat din conducerea Direcției Educației Poporului. A cumpărat o casă și o vie la Valea Mare, lângă Pitești, unde au fost scrise majoritatea cărților sale de acum încolo.

În 1932 apare romanul "Răscoala", reeditat în 1938 și 1942. Este sărbătorit în presă, cu prilejul împlinirii vârstei de 50 de ani, iar în 1939, la propunerea lui Mihail Sadoveanu, este ales membru al Academiei Române, prilej cu care, în 29 mai 1940, rostește discursul de recepție "Laudă țaranului român". Tot în 1940, este numit, pentru a doua oară, director al Teatrului Național din București, funcție pe care o deține până în anul morții sale, 1944.

Spre sfârșitul vieții, prozatorul a scris mai multe romane, polițiste sau cu subiecte care țin de zona paraliteraturii, cum ar fi "Adam și Eva", bazat pe tema metempsihozei. Un cuplu se reîncarnează în șapte momente istorice diferite, iar textul e închis într-o povestire cu ramă.

Alte două romane "Gorila" și "Jar", care descriau mediul intelectual și redacțiile unor ziare interbelice, deși s-au bucurat de succes de public au fost veritabile căderi la critică, iar "Crăișorul", o biografia romanțată a lui Horia, care fusese pore-

clit de locuitorii munților Apuseni „Crăișorul munților”, a însemnat un alt mare eșec literar. După "Răscoala", Rebreanu nu a mai dat nici o capodoperă, toate romanele scrise ulterior fiind caracterizate de criticul G. Călinescu drept inegale.

În "Amândoi" Rebreanu a încercat să scrie un roman polițist, descriind o crimă comisă de o servitoare cu instincte criminale. Evident scriitorul cunoștea romanele naturaliste.

În 1943 apare volumul "Amalgam", cuprinzând articole, studii, conferințe, cronici dramatice.

Se stinge din viață la 1 septembrie 1944, la Valea Mare, în urma unui cancer pulmonar. A fost înhumat la 3 septembrie la Valea Mare, iar după câteva luni a fost deshumat și înmormântat la cimitirul Bellu din Capitală.

În 1985, centenarul nașterii lui Liviu Rebreanu a fost un eveniment înscris în calendarul aniversărilor UNESCO. Cu această ocazie, a fost reeditată întreaga sa operă prin efortul colectiv al mai multor edituri.

Pentru noi, cititorii săi, Liviu Rebreanu continuă să fie de neînlocuit. El a fost și va rămâne încă multă vreme *Scriitorul*. În urma sa au rămas cărțile sale, *Romanul*, încă neîntrecut. Personalitatea lui e covârșitoare la fel ca și *Opera* sa. "Ion", "Pădurea spânzuraților", "Răscoala" sunt cărțile de ființă și suflet în care respiră viața și istoria noastră.

Prof. Florica Lupu

VIAȚA SPIRITUALĂ

CE ESTE HRAMUL UNEI BISERICI?

O rice lăcaș de cult ortodox poartă numele unui praznic Împărătesc, al unei sărbători a Maicii Domnului sau al unui Sfânt. Auzim vorbindu-se sau scriindu-se, de exemplu, despre Biserica *Sfânta Treime*, Biserica *Înălțarea Domnului*, Biserica *Adormirea Maicii Domnului* sau Biserica *Sfântul Nicolae*, ori biserici ale altor sfinți. Aceasta înseamnă că respectivele biserici sunt așezate sub patronajul acestor sfinți, purtându-le numele. Acest sfânt se numește cu un termen slavon: "hram" și biserica îl primește odată cu momentul sfințirii locului pe care ea urmează să fie construită și, mai ales, în momentul sfințirii ei. Această lucrare sfântă este cunoscută cu denumirea de *târnosire*; slujba este rezervată numai episcopului, preoții neavând voie să o savârșească.

La biserica din Satulung de jos, hramul bisericii a fost stabilit să rămână peste veacuri *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril*, așa cum s-a rânduit în slujba de sfințire a locului, săvârșită de ierarhul Gherasim Adamovici în 1794. "Cu toate că greutățile erau mari și că nu se dădea voie românilor să-și clădească biserici, dar cum mocanii satulungeni aveau aprobarea încă din timpul domniei împărătesei Maria Tereza, au strâns mână de la mână pentru acest scop așa de măreț. Astfel, în primăvara anului 1799 biserica era clădită și alături a fost făcută școala românească. În vara aceluiași an, în prezența protopopului Radu Verzea, s-a făcut sfințirea. Deci, fără ajutorul guvernului austriac, ci numai din stădania și sânguința mocanilor și mai ales a lui Eremia Târcă, după cum se vede și din inscripție, și-au văzut biserica ridicată. Iată inscripția descifrată: *"În numele Sfintei troițe al Tatălui și (al) Fiului și al Sfântului Duh, s-au ridicat această sfântă biserică unde se prăznuiește hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril, de bunii creștini, ctitori din acest sat care (să*

vă fieștecare încheiat a sa silință) la pisania sfintei biserici din început până în sfârșit din anul 1799, în zilele împăratului nostru Francisc I, prin milostivirea sa slobozenie ea știut: și de preasfințitul arhiereul nostru Gherasim Adamovici, în fața locului sfințit altariu învrednicit câștigat prin ostenele tuturor ctitorilor și sânguința Domnului Eremia Târcă și deosebită strădanie, iară cinstitul protopop Radu Verzea, cu a sa silință până în sfârșit: și zugrăvitul sfintei biserici cum la pisanie se vede, prin râvna bătrânilor ctitori și a tinerimii precum s-au săvârșit la anul 1833 august 12, fiind paroh Alexe și Eremia Verzea, gociman (epitrop) Gheorghe Sasu, dascăl Martin Popovici și Eremia Verzea, zugrăvit: Ioan Bărbuc și Iosin Ioan Bărbuc. Din lipsă de banu zugrăvitul s-a făcut mai târziu și mai ales cu cheltuiala lui Constantin Boghici."

Cum au luat naștere hramurile de biserică?

Chiar de la începuturile creștinismului, credincioșii au înconjurat cu dragoste, venerație și respect pe eroii credinței, adică pe sfinții lor. Din istoria vieții și activității Bisericii creștine știm că, în primele veacuri, când creștinismul apărea ca o religie nouă în Imperiul roman, s-a înregistrat cel mai mare număr de sfinți. Erau toți cei care, pătrunși de adevărurile învățaturii lui Hristos, primeau moartea cu convingerea că prin aceasta se nasc la viața cea nouă, viața în Hristos. De aceea și ziua de pomenire a sfinților nu este aceea în care s-au născut, ci ziua în care au trecut la cele veșnice, ziua renașterii lor spirituale.

Creștinii veacurilor primare ale Bisericii, văzând și seninătatea cu care sfinții mucenici și martiri își apărau credința și primeau moartea pentru ea, au nutrit simțăminte de admirație și respect față de acești eroi ai credinței. Ei au adunat și au

La Hramul bisericii "Sf. Arhangheli" din Satulung, 2019

înmormântat cu grijă și pietate rămășițele trupești ale celor care mureau pentru Hristos și se adunau în fiecare an, de ziua morții lor, în jurul mormintelor, pentru a-i pomeni, prin săvârșirea Sfintei Liturghii și prin citirea actelor vieții, faptelor și pătimirii lor. Când creștinismul a început să se dezvolte în libertate, iar cultul divin să ia amploare deosebită, mai ales din secolul al IV-lea, creștinii au zidit biserici pe mormintele martirilor și mucenicilor, pentru a le păstra și mai vie memoria.

Mai târziu n-a mai fost cu puțință ca orice lăcaș să fie înălțat pe mormintele de sfinți și martiri. Astfel, s-a luat obiceiul ca orice lăcaș sfânt să fie închinat, dedicat sau consacrat unui sfânt al Bisericii. Așa cum fiecare creștin primește la botez un nume de sfânt, la fel și o biserică, atunci când se târnosește, adică se sfințește de către episcop sau arhiereu, primește numele unui sfânt în cinstea căruia a fost zidită și care de acum o patronează și o ocrotește. Este ceea ce numim hramul bisericii. Icoana al cărui hram îl poartă biserica se pictează în exterior, pe fațada vestică a lăcașului de cult; în interior ea apare pe catapeteasmă, în stânga icoanei Mântuitorului. Multe biserici au un hram principal și unul secundar.

Hramul Bisericii se serbează cu deosebită solemnitate, la ziua pomenirii evenimentului sau sfântului, în prezența a sute și mii de credincioși, care vin în pelerinaj, chiar și de la mari depărțări.

Prezența membrilor parohiei precum și a celorlalți concitadini, în frunte cu primarul, arată unitatea de credință și trăirea în același duh în care au trăit și înaintașii noștri. Bineînțeles că prezența preoților din parohiile vecine împreună cu credincioșii lor este dovada cea mai de preț a comuniunii din Biserică. Sărbătoarea începe în seara zilei ce precede Hramul, respectându-se ziua liturgică și nu ziua cronologică. Astfel, slujba Vecerniei, prima dintre cele șapte laude, devine punctul de pornire în rugăciunea zilei și este urmată de Acatistul Sfinților ocrotitori, urmând ca a doua zi să fie rânduiala Utreniei, a Sfintei Liturghii și a parastasului pentru ctitori. Ocolirea bisericii de către participanți, purtându-se în procesiune icoana Hramului, Steagurile (praporii) bisericii, baldachinul, sub care preoții, îmbrăcați în toate odăjdiiile, poartă cu cinste Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce, se face în sensul invers în care se învârt acele de ceasornic. De ce? Tocmai pentru că prezența la biserică te scoate din timp și te pune în comuniune cu toți "cei mai înainte adormiți ctitori, ostenitori, slujitori și binefăcători ai lăcașului acestuia". Agapa ce încheie slujba este iarăși un moment deosebit, întrucât și în Biserica primară creștinii stăruiau în rugăciune, frângerea pâinii și agapa frățască.

Sensul duhovnicesc al hramului.

Hramul are o întreită semnificație în viața Bisericii și a comunității:

- a) religioasă;
- b) morală;
- c) unitate națională;

a) Semnificația religioasă

Hramul împlinește același rol în viața bisericii ca și îngerul păzitor în viața particulară a credincioșilor. El este paznicul bisericii, este primul care se îngrijește de soarta ei. El veghează neîncetat pentru trăinicia bisericii în istorie, căci aceasta este mîreasa lui Hristos.

Hramul ocrotește Sfântul locaș, apărându-l de calamități: foc, apă, cutremure, războaie, distrugeri, profanare și înjurături, de vrăjmașii văzuți și nevăzuți ai dreptei credințe.

Hramul priveghează continuu la viața spirituală a credincioșilor, care vin cu regularitate în sfântul lăcaș, cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste. Acestora le dă milă și ajutor, îi scapă de necazuri și nevoi, de dureri și suferințe.

Hramul Bisericii este modelul viu de urmat în pelerinajul nostru pământesc prin viața harică a sfințelor taine, prin care creștem în Hristos, intrăm în comunitate de viață fericită cu Sfânta Treime, ne îndumnezeim. Prin hram ajungem îngeri luminați în trup, una în sfințenie, după care tânjește sufletul credinciosului drept-măritor. Când credinciosul exclamă: „Mă duc la hram!”, semnificativ mărturisește: „mă duc să mă unesc cu viața de har a hramului, a sfântului comemorat, să mă sfințesc și să fiu fericit!”

În timp ce îngerul păzitor al credinciosului se îngrijește de salvarea unui singur suflet creștinesc, hramul bisericii ocrotește viața și se îngrijește de mântuirea tuturor credincioșilor bisericii. El strânge laolaltă conștiința tuturor credincioșilor bisericii sub stindardul izbăvitor al Sfintei Cruci, pentru realizarea supremului ideal, îndumnezeirea tuturor întru Hristos, Domnul.

Hramul desăvârșește această unitate soteriologică în Hristos, a celor vii cu cei răposați. De aceea, la hram, se face pomenirea ctitorilor și binefăcătorilor sfântului locaș, ca Domnul să le răsplătească potrivit faptelor lor minunate, împlinite în viața lor pământească.

b) Semnificația morală

Semnificația morală a hramului rezultă din cea religioasă. Unitatea de credință și viață întru Hristos, a celor mulți care se adună la hram, creează conștiința interdependenței familiale, conștiința fraternității creștine, făurită prin puterea iubirii lui Hristos. Izvorul său este participarea activă la rugăciune în comun pentru implorarea, sub aceeași cupolă, a harului ceresc care-l aduce de sus ajutor, milă și spor pentru toți, în toate cele bune, ocrotește în necazuri și dureri, scapă de primejdii și încercări.

c) Hramul, simbol al păstrării unității comunitare

În istoria bimilenară a poporului român, hramul bisericilor a avut și are și o adâncă semnificație de unitate națională.

Hărăziți de Dumnezeu a fi creștini încă de la naștere, în toate provinciile României Mari: Țara Românească, Moldova și Transilvania, trei surori din aceeași mamă, poporul român a avut și păstrează aceeași credință în Hristos, aceeași limbă, aceleași tradiții și obiceiuri. Prin sfințele locașuri de închinăciune și prin sfințele mănăstiri, presărate prin munți și pe tot întinsul pământ străbun, din evlavia voievozilor și a credincioșilor cucernici de la sate, târguri și orașe, poporul român și-a păstrat limba, obiceiurile și legea străbună, tradițiile și datinile moștenite din moși-strămoși, aspirațiile și idealurile comune, această valență de unitate națională manifestându-se îndeosebi cu prilejul pelerinajelor la hram. Aceste pelerinaje au fost izvoare de credință, o reînviere a elanului religios-moral al credincioșilor, ocazie de strângere a legăturilor de frățietate dintre toți românii.

Pelerinajele la hram, și la praznicele de cinstire și venerare a moaștelor sfinților trebuie să aibă, alături de sfințele Taine ale Bisericii, un loc central în viața duhovnicească a credinciosului drept-măritor, bine știind că ele sunt adevărate case duhovnicești, izvoare de apă vie, din care credincioșii sorb, ca dintr-un potir divin energii nesecate, de viață morală superioară, trăită în Hristos, Fiul lui Dumnezeu cel întrupat.

Închei acest articol invitându-vă să participați la Sfânta Biserică, veniți la hram, veniți la sfânta Înviere, veniți în fiecare duminică, căci în fiecare duminică este sfânta Înviere, veniți de luați lumina, veniți și beți din paharul mântuirii, veniți la Hristos!

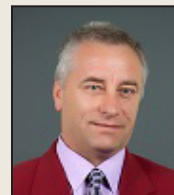
Pr. Raul Șerban

Foto: Mircea Tomescu

EGOISM ȘI EGOLATRIE

Moto: „Egoism nu înseamnă să trăiești cum vrei, ci să le ceri altora să trăiască așa cum vrei tu.”

Oscar Wilde

Egoismul este un defect sau o calitate? Ori pot coexista simultan oximoronic? Există realmente sau este doar o etichetă conceptuală socială și morală?

Conform unei definiții uzuale succinte, egoismul ar fi **„preocuparea, atenția exagerată față de propria persoană și de interesele personale, în dauna intereselor colectivității”**. Este o lipsă de empatie. Dar de ce ar fi un defect că am grijă de mine în primul rând?

Psihologia contemporană vorbește deja de o calitate intrinsecă, de **„egoismul bun”**. Egoismul bun înseamnă să îmi cunosc foarte bine limitele și resursele, să discern între nevoia mea personală și nevoile grupului din care fac parte, fără a mă leza pe mine sau pe ceilalți. Egoismul bun are în vedere satisfacerea nevoii mele personale pentru a mă proteja de eventuale abuzuri, fizice sau emoționale, pentru a funcționa în armonie cu mine însumi și cu ceilalți, de a avea respect pentru propria persoană și pentru ceilalți. Egoismul bun înseamnă în cele din urmă, să fim buni cu noi înșine, să ne acceptăm și să ne iubim așa cum sîntem. (vezi Rodica Mateian, psiholog, psihoterapeut adlerian și specialist în psihoterapia adicțiilor, membru al Institutului de Psihologie și Psihoterapie Adleriană din București, al Colegiului Psihologilor din România, Bucharest Therapy&Education Center în revista „Psychologies” nr. 127/ ianuarie 2019).

Psihologia contemporană dezvoltă importanța propriei persoane, a eului prin încrederea nemărginită în sine. Induce ideea că tu poți. E indicată educația doar prin formulări pozitive de genul „tu ești cel mai frumos, cel mai deștept, ești cel mai tare din parcare, etcetera.” Nu recomandă sau chiar interzice admonestarea fizică și verbală, pentru că poate afecta sănătatea emoțională a celui alt, adică nu-l accepți și nu-l iubești așa cum este. Că-i hoț sau cu moț în frunte, pedofil sau bibliofil, golan sau politician, homosexual sau bisexual, infractor sau muncitor. Ca atare, încă din fragedă pruncie, la propriul copil nu ai voie să strigi, nu ai voie să-l cerți, nu ai voie să-l atingi nici cu o floare. Nu ai voie să folosești negația „NU”. Richard Dreikurs, specialist în psihologie adleriană ne îndeamnă „să ne creștem copiii pentru viață, nu să-i ferim de ea. În acest sens trebuie să le dezvoltăm copiilor, în paralel, interesul social și încrederea în sine.”

Personajul Dany, (*„Dany spune NU”* scris de Rachel Hausfater, editura Booklet, 2019, carte sugerată ca lectură suplimentară modernă pentru gimnaziu), eroul romanului „a înțeles că viața se trăiește de unul singur, că ceilalți nu sînt un lucru bun. (...) El are o întreagă filosofie:

1. Nu-i cine știe ce să nu fi iubit de nimeni cînd nici tu nu iubești.
2. E mai bine să ataci înainte de a fi rănit.
3. Nu poți da greș cînd nici măcar nu încerci.
4. Nu poți fi dezamăgit cînd nu mai aștepti nimic.
5. Mai bine spui tu NU înainte să ți se spună ție.”

Ce rezultă din această educație psihologică dincolo de portretul unui politician politruc? După umila noastră părere, de nespecialiști, dar cu activitate pedagogică (lucrurile cu copiii) peste 35 de ani, transformarea egoismului bun într-unul rău, în egolatrie. Prin analogie, ar trebui să existe și un „egoism rău”, nu-i așa? Dar unde este granița, dacă ea există?

Dacă privim egoismul ca pe o scală, în funcție de intensitatea sa, spun specialiștii, avem la ambele capete niște defecte. Pe de o parte, lipsa totală de egoism, altruismul perfect, devine un defect pentru că uităm total de noi înșine și ne punem mereu în slujba altora, care ne pot exploata această slăbiciune. (De exem-

plu cazul membrilor de partid care votează nu după conștiință, ci după directive).

Pe de altă parte, egoismul exacerbat devine egolatrie, un defect, pentru că egoul e atît de puternic, încît îl condamnă pe individ la izolare, frustrări și deprimare. E vanitate, megalomanie, aroganță, orgoliu nemăsurat, mîndrie găunoasă. Dacă nu va fi mereu primul sau printre primii, trăiește un sentiment de inferioritate. Acest individ chiar se crede un superlativ, dacă el / ea apare soarele răsare, e „cel mai bun, cel mai deștept, cel mai cel”. Nu poate admite altă părere, pentru că este infailibil precum Papa de la Roma. Mentalitatea lui egolatră l-a zeificat, el le știe pe toate și nu poate greși. (De exemplu cazul șefilor de partide care au doar idei mărețe și crețe și îi dau afară din partid pe cei ce au altă părere sau votează altfel decît zice șeful).

Să luăm exemple concrete din urbea noastră cea de toate zilele. Despre felul în care conducea partidul fostul jupîn primar (ba PSD, ba PNL, ba fals independent), vă amintiți. În egoismul lui bun, pune un director pe ici, un șef de serviciu pe dincolo, numea un membru într-o regie locală, dădea un contract preferențial la unul și la altul. Cum fac toți primarii la nivel național, indifereți de partid. Iar cei numiți, din pur altruism, cotizau și deveneau executanții sau slugile lui. Dacă nu slugoi moroi.

De ideile crețe și mărețe ale primarilor noștri, n-am dus lipsă. Lipsa cea mai acută a fost însă nede dezvoltarea orașului. E bine să ne amintim mereu că fostele administrații (primarii împreună cu consilierii majoritari) nu au acceptat ca un brand precum Inna Schaeffler să se dezvolte la Săcele (și s-a dezvoltat la Cristian), nici nu au fost de acord ca OMV să investească într-o bază sportivă în zona Săcele (și s-a dezvoltat la Rîșnov), că nici un magazin gen Lidl, Kaufland etc. nu a prins vreun teren la Săcele, dar că terenurile agricole pe care s-au construit Carrefour, Metro, Selgros au fost inițial la Săcele, că nu s-a aprobat nici un parc industrial (și s-a dezvoltat la Prejmer) etcetera.

Toți acești investitori ar fi adus bani la bugetul local și implicit bunăstarea localității. Dacă vreți, haideți să comparăm (cum arată și cum s-au dezvoltat) Cristianul, Rîșnovul sau Prejmerul, cu cel mai mare oraș din județ după Brașov, cu vestitul municipiu patru sate, „nagyphalus”, într-o traducere argotică din limba maghiară. Cel mai întins municipiu din țară, cu terenuri și păduri, ca să ai de und’ să furi. Să pui frînă dezvoltării unui oraș, unei țări e expresia unui egoism monstruos. N-a fost nici un os de ros pentru jupînii locali, și-atunci ce folos? Dar ce folos a adus dezvoltarea haotică, fără nici o idee de urbanism a zonei de la Hanul Domnesc – Lefrumarin sau altele asemenea? Pe un teren agricol unde se puteau proiecta străzi largi, spații aerisite s-a aprobat construirea unor aglomerări de tip Gîrcini. Fiecare a făcut cum a vrut mușchii lui egolatri.

A vrut administrația în mod egoist o centură rutieră ocilitoare pe două benzi (supraaglomerată în doar cîțiva ani de la inaugurare), fără trotuare, gîtuită și îmbîrligată de niște case egoist așezate la ieșirea din Săcele spre Brașov? A obținut.

A vrut administrația în mod altruist dezvoltarea haotică a zonei Gîrcini, construcția unor case fără autorizații, fără acte de proprietate pe terenuri? A obținut.

A vrut administrația în mod egoist să nu intabuleze terenuri, drumuri, clădiri etc. ? A vrut.

A vrut administrația în mod altruist să transforme extravilanul în intravilan și să dea terenuri oriunde și oricui? A vrut.

Nu se modernizează o localitate, nu se asfaltează străzi pe

plan local, nu se fac autostrăzi, nu se construiesc spitale sau școli la nivel național **pentru că nu vor cei aleși**. Din păcate, nu există legi care să pedepsească reaua voință. Dezinteresul față de comunitate locală a unor primari și consilieri, blocarea unor proiecte și inițiative nu se poate pedepsi decât prin vot. Dar votul din patru-n patru ani pentru astfel de politicieni egoiști și egolatri e doar o apă de ploaie. Îi spală și devin curați.

Dacă e greu de înțeles ce s-a întâmplat la nivel local, să luăm exemple la nivel național. Au vrut unii șefi de partid în mod egoist să dea o lege numai pentru ei? Și-au dat: ba pensii speciale, ba imunitate, ba au modificat codul penal ca să le fie lor, infractorilor, bine. Au vrut, complet altruist, să-i scape p-ai lor de la închisoare? Au vrut și au reușit în mod altruist prin recursul compensatoriu să elibereze mii de infractori (evazionisti, violatori, hoți, pedofili, criminali etc.). De la sine înțeles. E de la sine înțeles că avem o clasă politică altruistă, nu egoistă, ce se gîndește numai la binele și bunăstarea celor care i-au votat. De aceea avem un „egoism bun” și altruismul este un defect.

Egoismul înțeles drept satisfacere a nevoii personale e peste tot în jurul nostru, ca formă fără fond uman: nu mai vrem copii, vrem cariere profesionale, relații consensuale și timp pentru distracție. Mai bine adoptăm și cheltuim bani și irosim timp cu cîinii și pisicile, decât să înfiem un copil. Egoismul îl vedem la cei ce aruncă gunoarie prin păduri, că doar nu-s ale lor, la cei ce turează ATV-urile pe orice laz și rup pajiștile, că doar nu-s ale lor, la cei ce taie pădurea și fură ca-n codru, că doar nu-i a lor. În mod altruist punem poze pe WhatsApp sau Facebook ca să vadă tot poporul pe unde ne plimbăm noi, ce mașină și ce haine de fițe ne-am tras. Dar dacă e egolatrie? Dacă e un simbur egoist care vrea să-l office pe celălalt, să-l facă invidios că noi putem, iar ei nu? Un preot la o biserică de mir, în mod altruist, pune stația de amplificare cît mai tare afară, chiar dacă înăuntru sînt doar cîteva

persoane, pune ceasul din turla bisericii să bată de 12 ori la miezul nopții, de 3 ori la trei noaptea etc. Ca să audă toată lumea, doar nu-i egoist să-i cînte numai lui.

Numai ei, consilierii (sau parlamentarii) noștri aleși, votează distructiv și egoist împotriva cetățenilor, împotriva propriului popor, doar pentru că lor nu le iese nimic la afacerea asta. Doar pentru că propunerea de modernizare a unei zone sau proiectul a venit de la partidul celălalt.

Așa vrem să fim noi. Mai altfel. În primul plan. În armonie cu noi înșine, vrem să ne iubiți așa cum sîntem, fără a ne schimba, să ne acceptați așa cum sîntem.

Ego-ul personal se manifestă puternic, o sugerează însăși etimologia cuvintelor „egoism” și „egolatrie”, prin predominarea mîndriei, a trufiei, a aroganței. Dacă de mici, copii sînt lăsați să devină egoiști, sînt educați să fie egoiști, odată sădit în minte și sufletele egoismul deschide calea celorlalte buruieni care vin de la sine, la pachet. Iar problemele apar pentru noi toți cînd o astfel de persoană conduce un partid, un guvern sau o țară.

Raportîndu-ne la principiile creștine, nu poate fi vorba de vreo calitate, ci doar de un mare păcat pentru care a căzut Lucifer. În ego-ul său a vrut să se creadă doar egal cu Dumnezeu, nici măcar superior. Dar psihologia contemporană are un blocaj cognitiv, nu poate accepta ideea să fii smerit, nu acceptă altruismul ca dăruire. Pentru că nu e competitiv și concurențial în lumea aceasta în care egoismul poate fi bun și altruismul un defect.

Să fii bun, să-ți iubești dușmanii, să-ți dai cămașa de pe tine dacă ți-a luat haina, să întorci obrazul celălalt dacă ai fost palmuit, să fii biciuit pentru alții, să mori răstignit pe cruce pentru umanitate? Haida - de, pe ce lume trăiți?

Prof. Nicolae Munteanu

• *Actualitate*

EMOȚIONATĂ ÎNTOARCERE "ACASĂ". SE REÎNNOADĂ ISTORIILE

Z iua de vineri, 15 noiembrie a.c., va rămâne o zi de referință pentru săcelenii interesați de trecutul localității lor, de tradițiile locale și moștenirea primită de la străbuni.

A fost o zi care a căpătat o încărcătură aparte datorită manifestării organizate de Muzeul de Etnografie Brașov, Muzeul Etnografic Săcele, cu sprijinul Consiliului Județean Brașov, în cadrul unui ambițios și amplu proiect socio-cultural, intitulat "Întâlnire cu urmașii mocanilor săceleni. Cahul (Rep. Moldova) – Săcele (România)". Inițiat de Muzeul de Etnografie Brașov, în parteneriat cu Universitatea de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul, Rep.Moldova, Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”, București și Muzeul Brăilei „Carol I”, proiectul a urmărit: cercetarea istoriei societății tradiționale din Europa de Est, prin prisma analizei fenomenului transumanței; cercetarea modului de viață, a mentalității și a amprentelor culturale pe care oieritul transhumant le-a lăsat în timp și spațiu, cu referire specială asupra zonelor matcă și zonelor de migrare.

În cadrul acestui proiect, o numeroasă delegație din Cahul, urmași ai mocanilor săceleni stabiliți pe acele meleaguri în timpul transumanței cu turmele de oi, spre Răsărit, au vizitat Săcelele pentru a

cunoaște locul din care strămoșii lor își trăgeau energia și puterea de care au dat dovadă în aventura de a învinge depărtările și necunoscutul și de a se așeza la mii de kilometri de satul lor natal.

Prima parte a evenimentului s-a desfășurat la Muzeul Etnografic din Săcele, unde organizatorii au amenajat o foarte frumoasă expoziție formată din nouă panouri care cuprind rezultatele cercetărilor efectuate până acum. Panourile conțin numeroase fotografii inedite ale mocanilor săceleni din familiile Munteanu, Șeitan și Tocitu-Vineș, așezați în localitățile Crihana Veche, Văleni, respectiv Cazangic. Pe lângă fotografiile de epocă, înfățișându-i pe întemeietorii ramurilor acestor familii, în Basarabia, întâlnim și fotografii actuale, cu reprezentanți contemporani ai acestor familii, de aici și de acolo, texte foarte sugestive și trei arbori genealogici, rezultați în urma cercetărilor.

În acest cadru emoționant al unei mult așteptate întoarceri "acasă", la Săcele, a rudelor din Basarabia, s-a desfășurat un frumos dialog deschis între cei prezenți, în cadrul căruia s-a vorbit despre întâlnirile, discuțiile și noutățile aflate de echipa de cercetători din Brașov. Aceștia au avut șansa de a întâlni acolo niște oameni minunați, cadre didactice la Universitatea din Cahul, care, manifestând o disponibilitate totală, s-au angajat în găsirea

Dna dr. Ligia Fulga, dr. Alex. Stănescu, dir. muzeului brașovean, dna Carmen Marin, prezentând proiectul

interlocutorilor și organizarea, la fața locului, a tuturor întâlnirilor din satele amintite, facilitând contactele cu urmașii mocanilor săceleni și propunând direcții de cercetare foarte productive și interesante.

Fiecare întâlnire a fost, așa cum afirma doamna dr. Ligia Fulga, coordonatoarea proiectului, încărcată de emoție și bucurie, de fiorul tainic al unor sentimente speciale, puternice și descătușate parcă după anii lungi în care orice legătură dintre românii de pe cele două maluri ale Prutului trebuia ascunsă în cele mai lăuntrice unghere ale sufletului.

A trebuit, apoi, ca datele obținute în cadrul acestor întâlniri să fie prelucrate și aceasta a însemnat zile și luni de căutări în arhivele bisericilor săcelene, la Arhivele Statului, în biblioteci și în arhivele personale până când, puse cap la cap, aceste date s-au concretizat în genealogiile realizate de cercetători, interesante și surprinzătoare chiar și pentru membrii săceleni ai familiilor cercetate, care aveau doar vagi cunoștințe despre înaintașii lor plecați cu turmele spre câmpiile Basarabiei, în Crimeea și chiar până în stepa rusească.

Foarte sugestivă și plină de lucruri inedite a fost prezentarea făcută de doamna Carmen Marin, un membru-cheie al echipei de cercetare, care, prin tenacitatea și plăcerea cu care a lucrat, a făcut posibilă găsirea unor date și conexiuni noi, ce au contribuit decisiv la finalizarea puzzle-ului primei etape a proiectului.

Dânsa a relatat cu emoție și talent fiecare întâlnire avută, reacțiile oamenilor cu care a discutat, felul în care a corelat datele aflate în Basarabia cu cele de aici, din Săcele, deschizând astfel un interesant capitol, încă nescris al istoriei mocanilor săceleni.

La întâlnirea de la muzeul din Săcele am avut ocazia să ascultăm și o cuceritoare expunere a doamnei conf. univ. Ludmila Chiciuc, de la Universitatea din Cahul, o urmașă directă a familiilor mocănești Tocitu și Vineș, așezate la sfârșitul secolului

XIX în Cazangic, raionul Leova de astăzi. Aceste două familii au fost întemeietoarele unei numeroase familii urmașă în Basarabia, ai cărei membri au purtat mereu în gene, fără să știe exact adevărul, moștenirea lăsată de străbunii lor din Satulung. Doamna Chiciuc s-a dedicat din tot sufletul, cu bucurie, dar și cu profesionalismul de universitar, "descălcării" legăturilor familiei domniei sale cu mocanii din Săcele, lămuririi unor "taine" legate de originile și modul de viață al strămoșilor săi.

O altă direcție a cercetărilor din cadrul proiectului, neplanificată, dar ivită în timpul vizitei în Crihana Veche, a vizat relația între familii de acolo și mocani români din Poiana Sărată. Și în acest caz, există aceleași strânse legături între urmașii oierilor plecați cu turmele spre Basarabia și cei rămași acasă, dar și aceeași disponibilitate a celor de acolo de a-și căuta izvoarele românești, așa cum povestea și doamna Cutlenko.

După această frumoasă manifestare de la Muzeul Etnografic Săcele, care s-a prelungit mult după program, dovadă a interesului manifestat de oaspeții din Basarabia, aceștia au fost invitați să cunoască pe viu bogăția spirituală creată de străbunii lor săceleni prin ridicarea a două dintre cele mai frumoase biserici din piatră din această zonă. Este vorba despre bisericile "Sfinții Arhangheli" și "Adormirea Maicii Domnului", ambele din Satulung, leagănul celor trei familii, Munteanu, Șeitan și Tocitu, cercetate

până acum. Aici, au avut ocazia să admire măreția construcțiilor, arhitectura lor impozantă, bogăția odoarelor bisericesti, precum și frumoasele picturi interioare. Totodată, precucernicii părinți i-au familiarizat cu istoria acestor locuri, cu bogata viață spirituală a strămoșilor lor și cu disponibilitatea acestora de a sprijini material, oriunde au ajuns, Biserica și Școala care, alături de Familie, au constituit coloanele pe care și-au zidit întreaga viață.

Cea de a doua parte a întâlnirii urmașilor mocanilor săceleni din Basarabia cu rudele lor de aici s-a desfășurat în după-amiaza aceleiași zile, în cadrul unui colocviu care s-a bucurat de o numeroasă participare și, în care cei angajați în proiect și-au prezentat realizările și au prefigurat direcțiile pentru cea de a II-a etapă, cea din 2020.

Doamna dr. Ligia Fulga a menționat printre realizările primei etape a proiectului: reconstituirea familiilor Munteanu (Crihana Veche), Șeitan (Văleni) și Tocitu (Cazangic); povestea vieții urmașilor de mocani cu interviurile, fotografiile din arhivele personale; documentarea asupra oieritului contemporan (stâna, instrumentarul acesteia, produsele stânei, personalul acesteia) și a legăturilor cu oieritul mocanilor săceleni; identificarea elementelor de port și a denumirilor de piese de costum care indică apartenența la grupul de mocani (căciula mocănească, cațaveica). Pentru anul 2020, echipa de cercetare și-a propus să insiste asupra evidențierii legăturilor prezente în elementele de arhitectură mocănească; docu-

mentarea obiceiurilor de sărbătorile mocănești; documentarea bisericilor întemeiate de mocani și implicarea acestora în viața socială și civică a localităților în care s-au stabilit. De asemenea, echipa de cercetare își propune să lărgască orizontul documentării și asupra altor familii de urmași ai mocanilor săceleni, cum ar fi: fam.

Aldea (în Cahul, Moscovei), Voinea (în Musaitu), Giuglea (Ciucur), Vineș (Cazangic), Vlad Median (Balmaclia).

Și în această secvență a manifestării au luat cuvântul reprezentanți ai oaspeților, care și-au manifestat, din nou, deschiderea de a continua, alături de cercetătorii brașoveni, proiectul, propunând noi direcții de acțiune, noi întâlniri, astfel încât capitolul acesta din viața mocanilor săceleni să se completeze cu noi date și să se stabilească noi relații între cei rămași aici și urmașii mocanilor stabiliți în Basarabia.

Spre finalul întâlnirii, Asociația "Izvorul" a oferit fraților din Basarabia și echipei de cercetători mici atenții și amintiri, constând în cărți editate de asociație și câteva numere ale revistei "Plaiuri Săcelene". De asemenea, domnul profesor Liviu Dârjan a oferit bibliotecii Universității din Cahul un exemplar din ultima sa carte, referitoare la contactele Astei săcelene cu românii din afara granițelor.

Și pentru ca acest prim contact, dintre urmașii mocanilor săceleni stabiliți în Basarabia și urmașii mocanilor rămași aici, să fie cât mai complet, ziua s-a încheiat cât se poate de frumos cu un spectacol de dansuri și cântece mocănești și românești, susținut de ansamblul "Zestrea Săceleană" și cu o întâlnire specială în care sufletele să se apropie și să se înfrățească susținute de un pahar de vin bun, întovărășit de o tradițională plăcintă mocănească.

A consemnat Horia Bârsan

Foto: Dan Strauti
Muzeul de Etnografie Brașov

Oaspeții basarabeni în mijlocul mocanilor săceleni (sus)

Dna conf. univ. Ludmila Chiciuc (dreapta)

VIAȚA CETĂȚII

DOI NOI CETĂȚENI DE ONOARE AI MUNICIPIULUI NOSTRU

În data de 26 septembrie 2019, în sala de ședințe a Consiliului Local, s-a desfășurat o manifestare emoționantă, în cadrul căreia au fost decernate diplomele de cetățean de Onoare al Municipiului Săcele domnului dr. Aurel Penciu și domnului prof. Simon Andrei.

DOMNUL DOCTOR AUREL PENCIU - omul dăruit total meseriei, supus în permanență datoriei și dorinței de a face imposibilul pentru a reda pacienților săi dreptul la viață, medicul care nu și-a uitat niciodată jurământul depus

Joi, 26 septembrie 2019, au fost rostite cuvinte emoționante despre devotament, seriozitate și recunoștință, în plenul Consiliului Local al Municipiului Săcele, cu ocazia analizei adreselor inițiate de Asociația „Izvorul” Săcele, Asociația „Despărțământul Astra Frații Popea” Săcele, Asociația „Zestrea Săceleană” și a expunerilor de motive ale inițiatorilor, consilierii locali Nicoleta Teonia Voicescu și Mihaela Lungu. Aceste documente au stat la baza hotărârii prin care aleșii locali au votat acordarea titlului de „Cetățean de Onoare al Municipiului Săcele” distinsului doctor Aurel Penciu

Având alături atât familia cât și numeroși prieteni dragi, la cei **87 de ani de viață și 47 de ani în slujba pacienților**, domnul doctor si-a amintit cu emoție cum, acum 62 de ani, pe porțile spitalului din Săcele a intrat tânărul rezident medic Penciu Aurel, o personalitate complexă, fără să se gândească că va deveni o prezență activă în viața comunității săcelene.

Născut în anul 1932, la poalele Tâmppei, viitorul medic Aurel Penciu urmează școala în Brașov, absolvind în anul 1948 renumitul liceu „Andrei Șaguna”. După terminarea liceului, dornic de a înțelege cât mai mult tainele lumii medicale, se înscrie la Școala Tehnică Sanitară Cluj pe care o termină în anul 1951, desăvârșindu-și pregătirea profesională la Facultatea de Medicină Generală din Cluj Napoca.

Tânărul medic își face stagiatura la Brașov, în orașul natal, continuând apoi să se specializeze în domeniul cardiologiei la Institutul Inimii București. După ce, în anul 1965, susține examenul de specialist în Cardiologie și Interne, medicul specialist Aurel Penciu solicită transferul la Spitalul din Săcele.

Devenind din anul 1966 director al spitalului construit cu 30 de ani în urmă de renumitul profesor Nicolae Colceag, medicul Aurel Penciu se implică atât în modernizarea unității medicale, cât și în creșterea numărului de servicii medicale acordate pacienților. Deși era tânăr, a înțeles încă de la început că succesul în această profesie de medic, dar și director de spital, nu este posibil fără a fi un om organizat și conștiincios, devenind în scurt timp sufletul și energia acestuia. Sub directsa sa coordonare, spitalul își schimbă fața de la an la an. Printre cele mai importante realizări ale directoratului său se numără :

- introducerea apei curente în fiecare salon al spitalului;
- modernizarea sistemului de încălzire;
- introducerea stației de oxigen la patul bolnavului;
- realizarea canalizării spitalului;
- înființarea Farmaciei și a Laboratorului în cadrul spitalului;
- realizarea Stației centrale de sterilizare și, nu în ultimul rând, înființarea

cabinetelor de urgență în domeniile : pediatrie, interne și cardiologie;

Prin calitatea sa de bun manager, prin naturalețea și devotamentul față de profesia de medic, a știut să atragă pe parcursul anilor, oameni de valoare la Săcele, medici de renume, care au înțeles că profesia unui medic trece dincolo de porțile unității medicale în care acesta lucrează. Au înțeles că atât cunoștințele, cât și priceperea nu sunt singurele atuuri care definesc un medic, el trebuie să știe să își asculte pacienții, să fie sincer, dar empatic, să ofere speranță, dar și să-i încurajeze pe pacienți.

Simțind nevoia perfecționării continue într-o profesie în care apar constant noi proceduri, tratamente, sunt identificate noi afecțiuni și sunt îmbunătățite tehnicile, medicul Aurel Penciu a fost capabil să țină pasul cu schimbările și cu inovațiile din domeniul său, atingând astfel succesul.

Experiența pe linie profesională dobândită în perioada 1974-1976, în Libia-Africa, i-a confirmat că succesul presupune pregătire, disciplină și multă muncă, iar dacă nu ești speriat de aceste lucruri, oportunitățile sunt mereu foarte mari.

Medic și la Spitalul Județean Brașov, secția cardiologie, în perioada 1976-1978, dr. Aurel Penciu a reușit să întrunească toate calitățile necesare, astfel încât, pe lângă profesionalismul, dăruirea, calmul, bunătatea, promptitudinea și pasiunea cu care își făcea meseria, a fost întotdeauna, apreciat de pacienți și colegi, construindu-și o reputație de invidiat în breaslă.

”Să fii medic e mai mult decât o meserie, trebuie să ai har, să iubești oamenii și viața” - spune adesea domnul doctor Penciu.

Anii au trecut cu repeziciune, iar în anul 1997, omul în halat alb, cel în mâinile căruia locuitorii Săcelelui, și nu numai, și-au încredințat sănătatea, viața și uneori lucruri de suflet, s-a pensionat, dar nu a încetat să facă ceea ce știa mai bine, să salveze vieți!

Pentru mulți dintre noi, dr. Aurel Penciu, a fost “bunul, distinsul medic” care își desăvârșește meseria, tratându-și pacienții atent, indiferent de condiția lor socială, de etnie sau de vârstă, cu aceeași dăruire demnă de profesia de medic. Omul care a lucrat cu sufletul, cu mintea, cu o mână de maestru!

Cuvintele de mulțumire pentru calitatea actului medical, pentru modul în care pacienții au fost primiți, investigați, consultați, diagnosticați și în final tratați, sunt prea sărace pentru a caracteriza profesionalismul domnului doctor. Datorită dumnealui, pe fața fiecărui pacient se putea vedea un zâmbet fericit, frumos și luminos.

Nimic din toate acestea nu se putea întâmpla dacă medicul de succes, săceleanul Aurel Penciu, nu ar fi fost OM înainte de fi medic, OM în relație cu pacienții, cu profesia și colegii și OM în relație cu societatea, cu fiecare reprezentant al acesteia, fără a minimaliza importanța reală pe care a avut-o în dezvoltarea Spitalului atât de necesar comunității noastre.

Mulțumim, domnule doctor Aurel Penciu, pentru întreaga activitate depusă în slujba omului și a societății, în momente foarte dificile ale vieții fiecăruia.

Săcele, Septembrie 2019

Consilieri Locali:
Ing. Nicoleta Teonia Voicescu
Profesor Mihaela Lungu

Domnul Simon Andrei (primul din stânga) și domnul Aurel Penciu (primul din dreapta)

DOMNUL PROFESOR SIMON ANDREI s-a născut acum 99 de ani la Baci, într-o familie de harnici gospodari maghiari. A urmat cursurile școlilor elementare din Baci și Cernatu, iar studiile medii le-a făcut la Colegiul Reformat de Învățători din Aiud, județul Alba. Și-a început activitatea didactică în anul 1939, la școala din Satulung, unde a predat până în 1945, pentru ca apoi să fie repartizat la Școala Generală din Baci, unde și-a desfășurat activitatea de învățător, profesor de limba maghiară și istorie și director până la pensionarea din 1980. Între timp, a îndeplinit, timp de doi ani, și funcția de inspector școlar județean pentru învățământul în limba maghiară.

Concomitent cu activitatea pedagogică, domnul Simon Andrei a desfășurat și o bogată activitate cultural-educatională, socială și obștească, fiind bine cunoscut, apreciat și respectat de tineri și vârstnici deopotrivă, maghiari sau români.

În anul 1989, participă la organizarea învățământului liceal la școala Zajzoni Rab István și a fost, totodată, primul președinte al Asociației Ceangăilor din Țara Bârsei. S-a preocupat, de asemenea, de buna folosire a

terenurilor agricole din Săcele, fiind, între 1989 și 2009, membru al comisiei municipale pentru redistribuirea terenurilor agricole în baza Legii 18. A participat activ și la viața religioasă a comunității maghiare din Baci, fiind, până la vârsta de 92 de ani, curator al Bisericii Evanghelice-Luterane de aici.

Spirit deschis, caracterizat prin corectitudine, devotament față de comunitate, civism și modestie, domnul prof. Simon Andrei este un reprezentant de marcă al obștei săcelele, lucru subliniat și de cei care l-au însoțit cu dragoste și admirație la ceremonia de la Consiliul Local. Printre aceștia, domnul prof. dr. Rab Ștefan și domnul prof. Kristály László, consilier local, care au întocmit nota de prezentare pe baza căreia s-a hotărât acordarea titlului și din care am folosit și noi date pentru prezentarea de mai sus.

Cuvinte frumoase, emoționante despre contribuția celor doi noi cetățeni de onoare ai municipiului nostru în viața comunității, au fost prezentate, într-o scurtă alocuțiune, și de domnul farmacist Fodor Levente.

Redacția "Plaiuri Săcelele"

ȘTIRI SĂCELENE

• Klaus Iohannis (PNL) a câștigat alegerile prezidențiale la Săcele

Candidatul PNL la alegerile prezidențiale, Klaus Iohannis s-a impus detașat la Săcele, fiind primul în preferințele alegătorilor din municipiul nostru. Prezența la vot a fost mai mare ca în primul tur, 14.209 de voturi valabil exprimate fiind

înregistrate la Săcele, acestea reprezentând 53,21% din alegătorii înscriși pe liste.

Klaus Iohannis (PNL) a primit 10.235 voturi – 72,03%, în timp ce Viorica Dăncilă (PSD) a primit 3.974 voturi – 27,97%.

(Sursa: saceleanul.ro)

• Prima ediție a Festivalului Național Folcloric "Mocănașul"

Festivalul a fost realizat în cadrul unui proiect cofinanțat de Consiliul Județean Brașov și organizat de Despărțământul ASTRA "Frații Poștea" din Săcele, în parteneriat cu Primăria Săcele și Consiliul Local Săcele. Festivalul a durat două zile, 12 și 13 octombrie 2019, și s-a desfășurat în sala Centrului Multicultural și Educațional din Săcele. Așa cum declarau organizatorii, festivalul și-a propus oferirea unui mediu de întâlnire pentru ansambluri folclorice din toată țara, sprijinirea și promovarea celor mai talentați și autentici tineri interpreți vocali, menținerea și diversificarea vieții culturale săcelele și brașovene. Festivalul Național Folcloric „Mocănașul” a avut două secțiuni, „Ansambluri Folclorice” și „Interpretare vocală”, ambele cu două categorii de vârstă - până în 14 ani, respectiv 14 – 18 ani (tineret și adulți).

Competiția a fost strânsă, membrii juriului având o

misiune dificilă deoarece concurenții s-au prezentat foarte bine pregătiți în speranța că vor urca pe cea mai înaltă treaptă a podiumului.

(Sursa: saceleanul.ro)

• Ediția a 23-a a sărbătorii maghiare "Sfântul Mihai"

Între 23 și 29 septembrie 2019 s-au desfășurat la Săcele manifestările cuprinse în programul celei de a 23-a ediții a sărbătorii maghiare "Sfântul Mihai". Organizatorii au pregătit numeroase evenimente culturale și sportive, care s-au întins pe parcursul a 7 zile și care au reușit să strângă un număr mare de participanți, bucurându-se de o unanimă apreciere. Astfel, au avut

loc spectacole folclorice, de dans și muzică, concerte muzicale, concerte de muzică de fanfară, expoziții de pictură, desene și fotografii, întreceri sportive de fotbal, ciclism și alpinism. De mare interes au fost atelierile meșteșugărești pentru copii, standurile agricultorilor și antreprenorilor locali, paradele de cai și trăsuri, expoziția și târgurile meșteșugarilor. Nu au lipsit manifestările comemorative și aniversare, ca și cele de evidențiere a tradițiilor locale maghiare: pelerinaj cu ocazia zilei Sf. Mihai, depuneri

de coroane la monumental poetului Zajzoni Rab István, slujba ecumenică festivă în amintirea lui Kelemen Kálmán, aniversarea a 30 de ani de UDMR la Săcele sau proiectul "Caiete Săcele –

tradițiile ceangăiești în țesături, ouă încondeiate și bucate alese".

(Sursa: saceleanul.ro)

• Câteva hotărâri adoptate în ședințele Consiliului Local în lunile octombrie și noiembrie

- Hotărâre pentru aprobarea organigramei și a Statului de funcții ale Spitalului Municipal Săcele;
- Hotărâre pentru aprobarea execuției bugetare pe trimestrul III al anului 2019;
- Hotărâre pentru aprobarea documentației tehnice (SF) și a indicatorilor tehnico-economici privind proiectul „Rețea de apă cartier Baci, etapa II”;
- Hotărâre pentru aprobarea documentației tehnice (SF) și a indicatorilor tehnico-economici privind proiectul „Rețea de canalizare menajeră cartier Baci, etapa II”;
- Hotărâre privind acordarea de burse elevilor din învățământul preuniversitar de stat din Municipiul Săcele pentru anul școlar 2019-2020, semestrul I;
- Hotărâre pentru aprobarea Documentației de Avizare a Lucrărilor de Intervenție (DALI) și a indicatorilor tehnico-economici privind

proiectul „ Schimbare de destinație clădire parter din ateliere în sală de sport prin extindere, reconfigurare și amenajări interioare la Școală Gimnazială nr. 4 „Frații Popea” din Municipiul Săcele din cadrul ”Obiectivului de Investiție Școala Gimnazială nr 4 – Extindere și reamenajare clădire ateliere”;

- Hotărâre pentru aprobarea documentației tehnice (SF) și a indicatorilor tehnico-economici privind proiectul „Semafor Bd. Brașovului nr. 118”;
- Hotărâre pentru aprobarea Regulamentului de Organizare și Funcționare al Primăriei Municipiului Săcele;
- Hotărâre privind aprobarea listei de prioritate cuprinzând solicitanții îndreptați să primească în anul următor o locuință socială, în ordinea de prioritate stabilită de Comisia de atribuire a spațiilor de locuit ce se află în patrimoniul Municipiului Săcele.

(Sursa: saceleanul.ro)

• Pregătirile de iarnă sunt încheiate

La nivelul Municipiului Săcele au fost demarate acțiunile necesare pregătirii în bune condiții a sezonului de iarnă 2019-2020.

Au fost stabilite responsabilitățile membrilor comisiei de dezapezire prin Dispoziția nr. 1245 din data de 26.08.2019

Lucrările de dezapezire vor fi efectuate de către S.C. CIBIN S.R.L. în baza contractului de delegare nr. 92 din 08.12.2014.

Conform datelor puse la dispoziție de societatea CIBIN, aceasta va folosi pentru înlăturarea zăpezii și combaterea poleiului un număr de 19 utilaje care la acest moment sunt pregătite de

intervenție.

A fost constituit și un prim stoc de material antiderapant format din 600 tone sare și 250 tone agregate 0-8 mm reprezentând aproximativ 60% din necesarul pe întreg sezonul rece curent.

Centura ocolitoare a municipiului (Str. Câmpului) va fi dezapezită de către C.N.A.I.R. (Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere) în timp ce pe DJ103B, Săcele-Târlungeni, vor fi desfășurate lucrări similare de către Consiliul Județean Brașov.

(sursa: Primăria Municipiului Săcele)

• Au fost achiziționate încă 4 autobuze second-hand

Primăria Săcele a anunțat faptul că au mai fost achiziționate patru autobuze „cu burduf” pentru înnoirea parcului auto al S.C. Servicii Săcele S.R.L.

Municipiul Săcele are deci încă patru autobuze articulate care vor contribui la îmbunătățirea serviciilor de transport pentru locuitorii orașului.

Cele patru autobuze achiziționate de către S.C. Servicii Săcele S.R.L. sunt marca VOLVO, 4 uși, an fabricație 2003, și sunt dotate cu rampă pentru persoane cu dizabilități și cu sistem de aer condiționat. Prețul de achiziție a celor patru autobuze a fost de 20.000 euro fără T.V.A.

(sursa: Primăria Municipiului Săcele)

• Repunerea în valoare a unui monument săcelean

Lăsat în uitare de administrațiile anterioare, monumentul "Lupa Romana", situat în centrul Municipiului Săcele, în vecinătatea Primăriei Municipiului Săcele, arată din această toamnă ca un adevărat monument reprezentativ pentru săceleni.

La 20 de ani de la dezvelirea acestuia, s-au realizat lucrări de înlocuire ale soclului de granit al monumentului care ajunsese într-o stare avansată de degradare. Lucrările propriu-zise de reparații, în valoare de 17.879 lei, au durat mult mai puțin decât avizele și documentația necesare pentru realizarea unor astfel de lucrări, dar în final, chiar dacă mai târziu decât s-ar fi dorit, "Lupa Romana" arată așa cum trebuie să arate un monument cu o asemenea semnificație.

La 11 iulie 1999, la propunerea Asociației "Astra", prin grija domnului profesor Liviu Dârjan și în prezența academiciianului Alexandru Surdu, era dezvelit la Săcele monumentul "Lupa Romana".

"Lupa Romana" este o statuie de bronz etruscă, ce datează din secolul al V-lea î.Hr., descoperită pe valea fluviului Tibru și păstrată la „Museo Nuovo” din Roma. Statuia a devenit un simbol al originii latine a românilor. Primele statui din România ale Lupei Romane, denumită și Lupa Capitolina, datează din anii 1906 - 1926 când statul italian a făcut cadou României 5 copii ale statuii.

(Sursa: Primăria Municipiului Săcele)

Redacția "Plaiuri Săcelene"

SPORT ȘI CULTURĂ LA SĂCELE

FESTIVAL SPORT MONTAN SĂCELE, 18-20 OCTOMBRIE

Trei zile de sporturi montane, workshopuri, concerte și expoziții. 9 probe sportive au fost organizate în cadrul festivalului: Piatra Mare Mountain Running (alergare montană 30 km), Bunloc Trail Running (alergare montană 15 km), Cursa Populară (alergare montană 8 km), Bunloc Vertical Race (alergare montană - vertical 3,5 km), MTB (20 km), Parapantă, Orientare în alergare, Cursa Copiilor și, pentru prima dată în festival, Cursa Persoanelor cu Dizabilități.

Un astfel de eveniment a presupus un efort organizatoric foarte mare. Festivalul a avut un organizator principal: Asociația Sport Montan Săcele și un partener principal: Primăria Municipiului Săcele. Au fost patru organizatori ai evenimentelor: Tabere și Circuite de Alergare, Schi și MTB – cursele de alergare montană și MTB, Clubul Sportiv Babarunca – proba de Orientare, Alpin Film Festival – proiecțiile de film și expoziția, SkyDreamers – proba de parapantă.

Au fost 447 participanți unici prezenți la una sau mai multe probe, 110 participanți la Cursa Copiilor din Bunloc, 654 participanți la toate probele și 137 voluntari. S-au acordat nu mai puțin de 186 premii pentru câștigători. Pentru prima oară a fost

organizată la Săcele o cursă dedicată persoanelor cu dizabilități.

S-au consumat 1.400 l de apă, 80 l ceai din plante la Cabana Piatra Mare, 190 l băutură energizantă, 693 kg de mâncare pentru posturile de control, 450 de porții de mâncare la Centrul Multicultural și Educațional, 500 porții de paste la fosta cabana Bunloc. 600 de minute de masaj au fost asigurate de studenții de la Facultatea de Educație Fizică și Sporturi Montane participanților la concurs.

4 membri Salvamont au fost prezenți pe trasee, împreună cu voluntari de la ATV Riders Brașov și cu voluntari cu mașini de teren personale. 4 persoane de la Poliția Rutieră Săcele, 8 agenți de la Poliția Locală și 6 persoane de la Jandarmeria Montană au asigurat siguranța concurenților.

A fost o ediție a treia care s-a bucurat de o vreme de toamnă superbă, o organizare excelentă și concurenți extrem de încântanți de ce oferă Săcelele.

Organizatorii speră ca de aici înainte cât mai mulți săceleni să se implice în acest eveniment și locurile frumoase din Săcele să fie redescoperite de cât mai multe familii și de cât mai mulți copii săceleni.

PRODUCȚIE DE FILM ITALIANĂ FILMATĂ LA SĂCELE

Producția italiană "Dictatura last minute" a avut două zile de filmări la Săcele, în zilele de 7 și 8 noiembrie. Filmul este produs de "Genoma Films"- Bologna și are trei producători, doi italieni și românul Dan Burlac, originar din Săcele. De altfel, faptul că au existat filmări și la Săcele i se datorează producătorului român, care încă din tinerețe visa să filmeze în locurile natale.

Dan Burlac, unul din cei mai cunoscuți producători români, a plecat din România în anii 90, a absolvit Regia de Film la Femis-Paris, la ora actuală fiind rezident în Franța. Dintre filmele la care a contribuit ca producător amintim "4 luni, 3 săptămâni și 2 zile" al lui Cristian Mungiu, câștigător al trofeului Palme d'Or Cannes, "A fost sau nu a fost" al lui Corneliu Porumboiu și "Nunta Mută" al lui Horațiu Mălăele, film care a putut fi vizionat

Fosta poștă din Săcele, pregătită pentru filmări

Cei trei italieni, la București, în 1989

la deschiderea Centrului Multicultural Săcele.

Filmul "Dictatura last minute" este o comedie amară după o poveste adevărată petrecută în 1989. Filmul spune povestea a trei italieni care, în decembrie '89, au întâlnit un român în gara din Budapesta ce le-a dat o valiză să o aducă în România. Doi dintre tinerii italieni din poveste sunt chiar producătorii filmului care rememorează pe peliculă întâmplările din urmă cu 30 de ani. Producția italiană se va filma în Budapesta, Căseana, București, Brașov, Arad și Săcele. "Dictatura last minute" a fost deja cumpărat de televiziunea națională italiană – RAI și va participa la mai multe festivaluri de gen.

Foto: Centrul multicultural Săcele

Grupaj realizat de Mădălin Iacob

TABEL NOMINAL

cu membrii cotizanți ai Asociației Cultural - Sportive "IZVORUL" trim.IV 2019

1 Agache Adrian	61 Cornea Ioan	121 Median Valeriu	181 Souca Georgeta
2 Aldea Georgeta	62 Cosma Maria Teodosia	122 Mihaiu Aura	182 Stanciu Vasile
3 Alexandrescu Dana	63 Cosmeanu Moroianu	123 Mihalache Ștefan	183 Stirliciu Mihaela
4 Arion Mircea	64 Coșerea Vasile	124 Miklos Levente	184 Stoea Gheorghe
5 Aroneasa Antonio	65 Cozma Cornelii	125 Mircioiu Lucian	185 Stoian Emilia
6 Balan Eugen	66 Crăcană Petru	126 Mircioiu Sebastian	186 Stoica Radu
7 Banciu Maria	67 Crăciun Gentiana	127 Mitrea Mihai Iustin	187 Stoica Stelian
8 Banciu Neculai	68 Crăciunescu Dana	128 Mocanu Elena	188 Stroe Aurora
9 Bandi Șeitan Maria	69 Cristache Ionuț	129 Moldovan Ghia Roxana	189 Stroe Cornelius
10 Barbu Dan Mircea	70 Damian Alexandru	130 Moldovan Vasile	190 Șerban Eugen
11 Barbu Liviu	71 Dan Liviu	131 Moraru Adrian	191 Șerban Ioana
12 Barbu Nicolae	72 Daneș Dumitru	132 Moraru Florin	192 Șerban Raul
13 Băilă Gheorghe	73 Diaconescu Adrian	133 Moraru Ștefan	193 Ștefănescu Constantin
14 Bărbat Claudiu Octavian	74 Dinu Virgil	134 Morogan Alexandru	194 Ștefănescu Elena
15 Bărbat Octavian	75 Dopovecz Iuliu	135 Munteanu Dan	195 Tagarici Laurențiu
16 Bârsan Horia	76 Dragomir Dănuț	136 Munteanu Gheorghe -Univ.	196 Taraș Ioan
17 Beciu Ioan	77 Drăghici Valentin	137 Munteanu Livia	197 Taraș Mircea
18 Beleuță Eugen	78 Eftimie Bogdan	138 Munteanu Vasile	198 Taraș Lucia
19 Benga Gheorghe Dănuț	79 Eftimie Rodica	139 Nagy Gabor	199 Taraș Răzvan
20 Bilan Florin	80 Ene Tudoran Anca	140 Nechifor Septimiu	200 Taraș Emil
21 Biriș Mirel	81 Ene Gheorghe	141 Necula Dan	201 Tăbăraș Emilian
22 Bija Ioan	82 Filip Constantin	142 Necula Stelian	202 Tătaru Emilia
23 Bîrsan Teodor	83 Flangea Roxana	143 Nicolaescu Marinell	203 Teacă Dorin
24 Bobeș Gheorghe	84 Florea Traian	144 Nițescu Ciprian	204 Teleanu Mihail
25 Bobeș Ioan	85 Florescu Gheorghe	145 Nițescu Romulus	205 Teșileanu Costin
26 Bobeș Ovidiu	86 Fodor Levente	146 Obancea Dan Nicolae	206 Teșileanu Ghia Eugenia
27 Boca Gabriel	87 Fulea Lia	147 Oncioiu Maria	207 Ticu Gheorghe
28 Boganu Alexandru	88 Găitan Ovidiu	148 Oprin Gabriel	208 Tiru Cristina
29 Bratosin Canu Raluca	89 Georgescu Alexandru Ioan	149 Panzariu Ștefan	209 Tocitu Viorel
30 Bratosin Sanda	90 Ghișoiu Dorin	150 Pelin Matei Alina	210 Tudoran Dejan Dorel
31 Brăinaș Mihai	91 Grozea Gheorghe	151 Penciu Aurel	211 Tudoran Iulian
32 Brânzei Ilie	92 Grozea Victor	152 Perciog Gheorghe	212 Tudoran Moroianu Vasile
33 Bucurenciu Sandu	93 Guiu Adrian	153 Peter Sara	213 Țăruș Nicolae Remus
34 Bucurenciu Ana	94 Homorozean Gheorghe	154 Petrea Ștefan	214 Țeposu Iulia
35 Buda Daniela	95 Iacob Mădălin	155 Petrică Ioan Alexandru	215 Ursuț Gabriel
36 Bulat Elena	96 Iancu Eugenia	156 Piscoci Romică	216 Vlad E. Adriana
37 Bulat Florentin	97 Ionescu Ghe. Nae	157 Poenaru Lautențiu	217 Vlad Adriana
38 Bulgărea Cătălin	98 Iordache Dumitru	158 Poenaru Ovidiu	218 Voicescu Nicoleta
39 Butu Gabriel	99 Ivan Daniel	159 Poenaru Roxana	219 Voicu Lucian
40 Butu Nicoleta	100 Ivan Gabriela	160 Pop Mircea	220 Voinea Dumitru
41 Caian Pandrea Aurel	101 Jerău Gheorghe	161 Pop Olga	221 Voinea Emilian
42 Califaru Gavril	102 Jinga Romulus	162 Popa Florin	222 Vrabie Cristina
43 Cățeanu Nicolae	103 Jinga Victor	163 Popa Ștefan	223 Vrabie Ioan
44 Cerbu Dorel	104 Leb Mircea	164 Popa Virgil	224 Vrabie Decebal
45 Chiric Ilie	105 Leucuța Cristina	165 Primăvăruș Elena	225 Zaharia (Șeitan) Cristina
46 Cimisliu Ioan	106 Leșescu Mihai	166 Purcăroiu Nicolae	226 Zamfir Bogdan
47 Cîmpoie Gabriel	107 Lipan Florin	167 Pușcaș Emil	227 Zangor Lucian
48 Cioroianu Aurelia	108 Luca Teodor	168 Radu Gheorghe	228 Zangor Traian
49 Cioromila Otilia	109 Lukaci Mihai	169 Răuță Valeriu	229 Zavarache Constantin
50 Cîrca Alexandru	110 Lungu Constantin	170 Rîșnoveanu Marius	230 Zbarcea Maria
51 Ciupală Mariana	111 Lungu Mihaela	171 Rîșnoveanu Ștefan	
52 Ciurea Daniel	112 Lupu Florica	172 Robu Adrian	
53 Clinciu Sorin	113 Lupu Nicolae	173 Samoilă Ioan	
54 Coliban Nicolae	114 Lupu Ștefan	174 Sarafie Ion	
55 Colț Radu	115 Manciușea Laurentiu	175 Saraolu Veronica	
56 Coman Enescu Șerban	116 Manea Vasile - SUA	176 Sârbu Corneliu	
57 Comșa Eugen	117 Mălinescu George - SUA	177 Sburlan Mircea	
58 Copoț George	118 Mățărea Ovidiu	178 Sîrbu Adriana	
59 Cora Nicolae	119 Median Susana	179 Sîrbu Tudoran Constantin	
60 Corfariu Iunian Onoriu	120 Median Ghia Maria	180 Slăbilă Gheorghe	

SĂRBĂTORILE CRĂCIUNULUI ȘI ANULUI NOU SĂ VĂ ADUCĂ TOT CE-I MAI BUN PE LUME, MULTĂ SĂNĂTATE, FERICIRE, IUBIRE ȘI PROSPERITATE

Având în vedere faptul că, din respect pentru cititorii noștri, dorim ca revista noastră să apară, în limita posibilităților, la termenele stabilite, îi rugăm pe colaboratorii noștri să trimită la redacție materialele pe care doresc să le publice până în data de întâi ale lunilor martie, iunie, septembrie și decembrie. Facem această rugămintă deoarece, după aceste date, timpul până la apariția fiecărui număr este alocat corectării, tehnoredactării, finalizării machetei electronice și tipăririi.

Vă mulțumim pentru înțelegere.

Colectivul de redacție al revistei "Plaiuri Săcelene"

SPRE ȘTIINȚĂ

Materialele primite la redacție nu se înapoiază.

Au prioritate articolele privitoare la Săcele, Târlungeni, Zizin și Purcăreni.

Materialele ce se doresc a fi prezentate în coloanele revistei pot fi trimise la adresa de e-mail: plaiurisacelene@yahoo.com sau la sediul asociației din cadrul Centrului de Documentare și Informare al Liceului Tehnologic „Victor Jinga”.

<http://www.izvorulsacele.ro/>

REDACTIA

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Inginer **BÎRSAN HORIA**
Profesor **CERBU DOREL**
Profesor **COLȚ RADU**
Jurnalist **IACOB MĂDĂLIN**
Prof.univ.dr. **VLAD IOAN**
Tehnoredactor **ROȘCA SILVIU**
ISSN 1223 - 9151
ISSN-L 1223 - 9151

LICEUL TEHNOLOGIC
VICTOR JINGA

MOBILITATE
MULTICULTURALITATE
MODERNITATE